

МАТА ХАРИ

1983

ДЕЙСТВАЩИ ЛИЦА:

АДЕЛИНА ТОШЕВА

СИМЕОН ПЕЕВ

Д-р СТАМАТОВ

РАЙНА

ЕМАНУЕЛА

ОХЛЮ БОХЛЮ

ВИКТОРИЯ

ЗАХАРИ

ТОНИЧКА

КОНСТАНТИН

КИЧКА

ПОПОВ ИВАН

1

И така... Нека започнем от един кабинет. Не особено луксозен, но подреден с вкус. Режисьорът ще избере как и дали да го покаже. Но в него непременно трябва да има картина – не репродукция, а оригинално произведение на изкуството.

Това е кабинетът на началника на обществената безопасност в града Симеон Пеев.

Звън. Пеев вдига телефона. „Да влезе!“ Очаквайки лицето, той сваля очилата си, без особена нужда забърсва стъклата. Изчиства пращинка от ревера. Оправя цветята във вазичката върху бюрото. Очакваното лице е елегантна дама на средна възраст, обилно гримирана.

ПЕЕВ: Добре дошли, госпожице Тошева.

ТОШЕВА: Добър ден... О, господин Пеев, какви хубави цветя!

ПЕЕВ: Те са за Вас, госпожице.

ТОШЕВА: Може би си ги изпросих?

ПЕЕВ: Обиждате ме.

ТОШЕВА: Простете.

ПЕЕВ: Ще запалите ли?

ТОШЕВА: От Вашите цигари с удоволствие.

ПЕЕВ: Отдавна не сме се виждали.

ТОШЕВА: Месец, може би.

ПЕЕВ: Не успях да Ви благодаря както трябва.

ТОШЕВА: О, няма защо... Наистина...

ПЕЕВ: Предупредихте ни навреме.

ТОШЕВА: Хванахте ли го?

ПЕЕВ: Разбира се.

ТОШЕВА: Поздравявам Ви.

ПЕЕВ: Но едва вчера. На другия край на България. Утре ще ни го докарат.

ТОШЕВА: Разчитам на Вашата дискретност.

ПЕЕВ: И аз на Вашата.

ТОШЕВА: Зависима съм от Вас.

ПЕЕВ: И аз от Вас. Прекрасна взаимна зависимост... Бързате ли?

ТОШЕВА: Не особено.

ПЕЕВ: Погледнахте си часовника. До представлението имате мисля три часа.

ТОШЕВА: Забравяте, че трябва да се явя час по-рано.

ПЕЕВ: Кога мога да Ви гледам?

ТОШЕВА: Винаги, когато намерите за добре.

ПЕЕВ: Тази вечер?

ТОШЕВА: Защо не. Само че господин Рачев е малко неразположен.

ПЕЕВ: Но аз идвам да гледам Вас.

ТОШЕВА: Все пак пиесата се казва „Макбет“.

ПЕЕВ: Нима?

ТОШЕВА: Простете.

ПЕЕВ: Не, Вие простете. Може би имате право да ни смятате слабоинтелигентни.

ТОШЕВА: Не съм от тези, които мислят така.

ПЕЕВ: Но признавате, че има такива... И с право. Работата ни е мръсна, защото времето е мръсно. Ние сме нещастно поколение, не мислите ли?

ТОШЕВА: Съгласна съм с Вас.

ПЕЕВ: Не се съгласявайте така формално.

ТОШЕВА: Ни най-малко не смятам...

ПЕЕВ: Знаете ли, ще Ви призна откровено – откакто съм тук, на това място, изгубих чувството за ориентация. Всички се съгласяват с мене. Това е ужасно. Не мислите ли?

ТОШЕВА: Съчувствам Ви.

ПЕЕВ: Вярвам Ви... Всички се плашат от мене. Няма с кого да поговоря нормално, човешки. Всеки си мери думите, а зад всяка моя дума търси скрит смисъл.

ТОШЕВА: Значи, властта не Ви е покварила.

ПЕЕВ: Благодаря Ви. Иска ми се да е така, но сам не мога да определя. Вече започвам да не разбирам самия себе си. „Опознай себе си” – казваха старите гърци. Страхувам се, че съм станал циник.

ТОШЕВА: А тази картина! А тези цветя!

ПЕЕВ: Именно цветята... Вдъхвам аромата им и се оглеждам наоколо за мъртвешки гроб.

ТОШЕВА: Не говорете така.

ПЕЕВ: Около мене само смърт. Имам чувството, че живея в гробище.

ТОШЕВА: Мога ли да Ви помогна с нещо?

ПЕЕВ: Веднъж ми помогнахте, не смея да Ви помоля пак.

ТОШЕВА: Засега не съм забелязала нещо подозрително. Ако има нещо, ще Ви...

ПЕЕВ: Не искам да злоупотребявам, но ако се наложи, ще Ви потърся.

ТОШЕВА: Утре, казахте, ще го докарат?

ПЕЕВ: Да, утре. Колегите от Горна Джумая са се потрудили... Нима искате да го видите?

ТОШЕВА: Ще ми спестите това, нали?

ПЕЕВ: Естествено.

ТОШЕВА: Той не подозира ли, че аз съм доложила?

ПЕЕВ: Това знаят само двама души на този свят – Вие и аз.

ТОШЕВА: Звучи поетично.

ПЕЕВ: По-скоро мелодраматично. Но наистина ми направихте голяма услуга. Лично на мен.

ТОШЕВА: Честно казано, изпитвам известно угризение на съвестта. За първи път ми се случва да извърша меко казано, подлост. Може би... защото физически не можех да го понасям.

ПЕЕВ: Нима... как да кажа... сте имали някакъв контакт.

ТОШЕВА: Не би трябвало да ми задавате такъв въпрос, но ще Ви отговоря. Ухажваше ме... Не вулгарно, но упорито... В театъра – (Вие знаете какви сме ние артистите) – нищо не остава скрито. Все пак аз съм артистка, а той сценичен майстор. Постоянно вонеше на пот... И когато... тази история с букета... аз Ви казах... чашата преля. Вие вече знаете ли какво е имало в този букет?

ПЕЕВ: Не съм получил точна информация, но зная, че е признал някои неща. Тук ще го дообработим. Той е важен терористически функционер. На мене се падна честта пръв да сигнализирам до всички наши поделения в държавата. И това дължа на Вас. Вие добре ли си спомняте човека, който Ви хвърли букета?

ТОШЕВА: Да. Точно както Ви казах. Елегантен господин в раиран костюм. Около 30-годишен, кестеняв, с малки мустачки. Седеше на втория ред и затова го запомних. Обикновено по време на представлението виждам само зрителите на първите редове. Останалата част от залата е в мрачина... И нямаше да обърна внимание, ако Генеди не беше влязъл така нахално и ровеше в букета. И това в гримьорната ми. Още се обличах, едва успях да се скрия зад паравана... Дали са намерили листчето?

ПЕЕВ: Едва ли. Цял месец докато го заловят. Но бъдете спокойна, имаме си начин да разберем.

ТОШЕВА: И все пак той знае, че аз съм доложила. Изчезна така внезапно, значи се е усъмнил.

ПЕЕВ: Ще го разубедим, не се съмнявайте в това. А той едва ли ще излезе от тук.

ТОШЕВА: Звучи страшно.

ПЕЕВ: Права сте... Нали Ви казах, имам чувството, че живея в гробище.

ТОШЕВА: И моят нещастен букет ще стане надгробен! Какъв кошмар!

ПЕЕВ: Не си го слагайте на сърцето. Не заслужава.

ТОШЕВА: И все пак, той е човек. Нима ще го убиеете?

ПЕЕВ: Не аз. Има военнополови съд.

ТОШЕВА: Направете нещо за него. Ще ми тежи на съвестта цял живот. Все пак, направих го в състояние на силна афектация.

ПЕЕВ: Всичко зависи от него.

ТОШЕВА: И защо се лепна точно за мен! Нито съм млада, нито съм красива.

ПЕЕВ: Това аз мога да преценя, госпожице Тошева. Вие сте любимата ми актриса.

ТОШЕВА: Карате ме да се изчервявам като ученичка.

ПЕЕВ: Отива Ви.

ТОШЕВА: Значи аз съм била нещо като куриер. Може би и друг път... това, с букета? Как мислите? Колко подло!

ПЕЕВ: Стар трик. Нищо ново под небето.

ТОШЕВА: Може би е време да тръгвам.

ПЕЕВ: Не смея да Ви задържам... Не смея да Ви кажа за какво Ви повиках така неучтиво тук.

ТОШЕВА: Кажете.

ПЕЕВ: Отказах се. Става твърде нахално от моя страна.

ТОШЕВА: И все пак.

ПЕЕВ: Защо да Ви забърквам в моите работи... Мислех... Имах предвид... но в процеса на разговора се отказах. Вие изглеждате съвсем друга на сцената.

ТОШЕВА: Може би по-хубава. Сцената разкроява. Разочарован сте, признайте.

ПЕЕВ: Тъкмо обратното. На сцената сте недостъпна, студена, жестока понякога. А сега, извън нея, Ви гледам и се удивлявам. Вие сте много емоционална. Топла. Чувствителна. Искрена. Всичко Ви е изписано на лицето. Вие не сте артистка в живота. Аз исках да се обърна към артистката. Исках да я помоля да изиграе едно малко представление под моя режисура. Уви! Вие няма да се справите. А представлението съвсем не е безопасно.

ТОШЕВА: Поразително! Колко сте наблюдателен! Какво знаете Вие за женската душа! Мислите, че тя е една, скрита зад сто лица, а не подозирате, че едно лице може да крие сто души. Аз съм авантюристка, господин Пеев, макар че не изглеждам такава. Всъщност, зная ли каква съм? Кой познава себе си – това Вие го казахте.

ПЕЕВ: Но нашата професия е твърде, как да кажа, специфична, мъжка.

ТОШЕВА: Винаги ме е привличала Вашата професия. В нея има нещо толкова романтично и тайнствено. Всяка артистка има една своя неизиграна роля, която очаква цял живот. Знаете ли коя е моята? Мата Хари. Ако можех, бих написала пиеса за нея и бих я изиграла, но уви! Нямам писателски талант. Ние артистите сме нещастно племе. Играем само това, което жалките режисьори ни предложат.

ПЕЕВ: На сцената е лесно да играете Мата Хари, госпожице, но в живота не е толкова просто.

ТОШЕВА: Разбирам, че нарочно се съпротивлявате, за да разпалите любопитството ми.

ПЕЕВ: Признавам си, че е така. Вие сте наблюдателна, а това е първото условие.

ТОШЕВА: А второто?

ПЕЕВ: Здрави нерви, госпожице, здрави нерви.

ТОШЕВА: Не се оплаквам.

ПЕЕВ: Студен, пресметлив ум.

ТОШЕВА: С неохота признавам, че го имам. Иначе бих ли останала стара мома?

ПЕЕВ: Нима не сте се омъжвали? Аз имах друга информация.

ТОШЕВА: Че съм имала три разтрогнати брака. Не знаех, че Вашата служба черпи информацията си от улицата.

ПЕЕВ: Срамувам се за думите си.

ТОШЕВА: Няма нищо. Бях сгодена, веднъж... преди години за един артист. Той не е между живите. Но детето носи моето име.

ПЕЕВ: Простете, ако съм Ви причинил болка.

ТОШЕВА: То бе тъй отдавна, сякаш никога не е било.

ПЕЕВ: На колко години е синът Ви?

ТОШЕВА: Защо решихте, че е син? На десет. Дъщеря. И боледува непрекъснато.

ПЕЕВ: Какво й има?

ТОШЕВА: Бронхиална астма.

ПЕЕВ: Трябва силна храна – масло, мед, яйца.

ТОШЕВА: Трудно се намират.

ПЕЕВ: Мога да Ви помогна. Вие сама ли се справяте с домакинството?

ТОШЕВА: Плащам на жена. Една старица. Всъщност живее при мене.

ПЕЕВ: Кой лекар я лекува?

ТОШЕВА: Опитих с много лекари, няма особен резултат.

ПЕЕВ: Мога да Ви препоръчам един. Доктор Стаматов. Чували ли сте го?

ТОШЕВА: Мисля, че да.

ПЕЕВ: Не сте ли опитвали при него?

ТОШЕВА: Не.

ПЕЕВ: Той е от година тук. Млад, амбициозен. Има собствен рентгенов апарат. Опитайте.

ТОШЕВА: Ще опитам.

ПЕЕВ: А би ли могло още тази вечер?

ТОШЕВА: Не Ви разбирам.

ПЕЕВ: Ето, това е малката услуга, за която не посмях да Ви помоля.

ТОШЕВА: Искате да кажете...

ПЕЕВ: Именно.

ТОШЕВА: Как бих могла да го посетя тази вечер? Нали имам представление?

ПЕЕВ: Съвсем логично. След представлението се прибирате вкъщи и установявате, че детето Ви има пристъп.

ТОШЕВА: Какво говорите! С такова нещо шега не бива.

ПЕЕВ: Мата Хари! Мата Хари!

ТОШЕВА: Не би ли могло да се измисли друг повод?

ПЕЕВ: Как може да се вдигне по друг начин един лекар късно вечер от празничната трапеза? Днес е Стефановден.

ТОШЕВА: Стефан ли се казва?

ПЕЕВ: Стамат... Доктор Стамат Стаматов... Твърде интересна личност. Ето днешния вестник.

ТОШЕВА: Това обявление негово ли е?

ПЕЕВ: Забележете колко помпозно: „Д-р Стамат Стаматов оповестява на своите приятели, че ще приема на именния си ден.” А под него – осемнайсет обявления. Ето Стефан Иванов – адвокат – не приема на именния си ден, Стоян Хаджикосев – търговец – не приема, Стефан еди кой си – не приема. А докторът ще приема.

ТОШЕВА: Нима има нещо лошо в това. Вярно – липсата на продукти, но той може би е богат. Казахте, че има собствен рьонтген.

ПЕЕВ: Нищо лошо, ако нямахме няколко сигнали. Но това вече е наша професионална тайна.

ТОШЕВА: И все пак?

ПЕЕВ: Не осъждам любопитството Ви, но не сте казали дали сте съгласна.

ТОШЕВА: Простете. Какво трябва да направя?

ПЕЕВ: Заинтригувах ли Ви?

ТОШЕВА: Признавам. Всичко, което говорите, е така вълнуващо.

ПЕЕВ: Ще Ви кажа не само това, което трябва да знаете, а дори малко повече, но се налага да подпишете тази кратка декларация.

ТОШЕВА: Не разбирам.

ПЕЕВ: Формалност, не се безпокойте. Никой няма да научи – ще знаем само Вие и аз, единствени в целия свят.

ТОШЕВА: Извинете, не бих искала...

ПЕЕВ: Наложително е. Мислите, че...

ТОШЕВА: Не ми ли вярвате, господин Пеев?

ПЕЕВ: Вярвам Ви, госпожице Тошева. А вие?

ТОШЕВА: Какъв е текстът?

ПЕЕВ: Ето, вижте. Стандартен. Проста формалност.

ТОШЕВА: Подписвам леко огорчена, имайте предвид.

ПЕЕВ: Ако всичко мине добре, обещавам Ви, че ще я унищожа. Вземете този скромнен аванс.

ТОШЕВА: Аванс, за какво?

ПЕЕВ: Не се обиждайте, вземете. Това е напълно в реда на нещата.

ТОШЕВА: Сто хиляди! Вие сте... Не мога да приема толкова много пари.

ПЕЕВ: Не са за Вас, разберете. За детето Ви. Вземете ги като възможно обезщетение. Като застраховка. С Вас, не дай Боже, може да се случи и нещо лошо.

ТОШЕВА: Нима има такава вероятност?

ПЕЕВ: Не искам да Ви плаша, но Вие ще заплувате в опасни води.

ТОШЕВА: И все още нищо не сте ми казали.

ПЕЕВ: Слушайте внимателно... Ще Ви кажа откровено и точно всичко и въпреки това няма да изисквам непременно Ви съгласие. Ако се страхувате, може да се откажете. Но ще Ви моля за пълна дискретност.

ТОШЕВА: А сумата?

ПЕЕВ: Нея можете да задържите като аванс при друг повод.

ТОШЕВА: Ще я приема с неудобство, но наистина финансово съм затруднена.

ПЕЕВ: И така, госпожице Тошева... Няма да Ви питам за Вашите политически убеждения, нито да Ви чета лекция за положението в държавата и света. Времето е мръсно, съгласихме се преди малко и двамата. След смъртта на Царя вътрешният враг се раздвижи и забележете, печели терен. Имаме сведения, че ще поеме курс към открита въоръжена борба. Временният застои на германските ни съюзници по фронтовете на Русия внася известно колебание главно сред нашата интелигенция. А настроението на интелигенцията, няма какво да се лъжем, е барометър на обществената атмосфера. Вие, разбира се, сте далеч от тези проблеми, Вие играете лейди Макбет и ние нямаме нищо против това. Ние не се месим, нито Ви налагаме какво да играете, макар че имаме това право в тези съдбоносни за нацията години. Но ние сме доволни, че вие поддържате бодро настроението на масата, помагате, макар и косвено, за доброто й самочувствие. Германският театър, например, не е престанал нито за миг да функционира, въпреки бомбардировките на англо-американците. Хиляди германски артисти и артистки от организацията „Сила чрез радост“ непрестанно пътуват навсякъде из окупираните земи от Русия до Северна Африка. Те са принудени да се задоволяват с една импровизирана сцена в някоя полуразрушена сграда, в някоя плевня или под открито небе. И какво играят те? „Мина фон Барнхем“ на Лесинг, „Коварство и любов“ на Шилер. Забележете – не евтини пропагандни скечове, а безсмъртни произведения на класическото изкуство. Голямата филмова звезда Лил Даговер, световната певица Делиа Райнхард, великият Густав Грюндгес – всички те са прекосили бойните полета, за да покажат своето голямо изкуство пред войниците и да поддържат техния дух. Нито една реч на фюрера не може да замени такова едно представление, простете ми за еретическата мисъл... Но аз се отклоних, и то не случайно, от същината на нашия разговор. Аз искам да Ви кажа, че ние работим заедно, рамо до рамо, за една и съща кауза – победата и добруването на обединена България. Вие – открито, от сцената на театъра, ние – скрито, зад сцената на живота... И аз приемам Вашето съгласие да ни помогнете не просто като един романтичен порив, за една, както се изразихте, вълнуваща авантюра, а и като едно, може би все още не добре осъзнато желание да вземете позиция, да се ангажирате на страната на реда и справедливостта. Против анархията и разложението.

ТОШЕВА: Ние наистина сме малко далеч от всичко това, господин Пеев. Ние мислим единствено за своя театър, за своето изкуство и сме щастливи, ако ни ръкопляскаат, и нещастни, ако ни освиркват.

ПЕЕВ: И не е нужно нищо повече. На наша територия, не дай Боже, война няма, бомби почти не падат... Е, има затъмнения понякога, купоните са малограмажни, продуктите не достигат, но с тези естествени лишения спекулира комунистическата агентура и се опитва да спечели привърженици. И то не само чрез задграничните си радиостанции, а и с

директно вербуване. Зачестиха покушенията над висши служители. Започна организиран терор. Ние не можем и не трябва да стоим със скръстени ръце. Имаме Закон за защита на държавата и този закон сега е нашата библия. С две думи, знаем текста на листчето от букета.

ТОШЕВА: Не ви разбрах.

ПЕЕВ: Простете, че скрих от Вас това преди малко, но нямах право да Ви го кажа предварително... Сега, обаче, това е необходимо. Текстът е кратък и безобиден: „Заведи Жана на лекар.”

ТОШЕВА: И какво означава това?

ПЕЕВ: Всичко и нищо, госпожице Тошева. „Заведи Жана на лекар”. За вас – нищо, за мене всичко или почти всичко.

ТОШЕВА: Генади ли... Не е ли... Нали утре ще го доведат?

ПЕЕВ: Уви, не, госпожице... И тук не Ви казах истината... Излишно е да Ви напомням, че това трябва да се пази в абсолютна тайна.

ТОШЕВА: Разбира се.

ПЕЕВ: Генади е мъртъв, госпожице, мъртъв. От един месец.

ТОШЕВА: Боже, господи!

ПЕЕВ: Неприятна гледка. Виждали ли сте пръснат череп, парченца от кости и размазан мозък по килима.

ТОШЕВА: Как така... Ох, извинете... Може ли чаша вода?

ПЕЕВ: Същият ден в дома си с пистолет в ръка. Застрелял се. Или е застрелян... Може би малка инсценировка на самоубийство.

ТОШЕВА: Защо... Как мислите? Защо! Боже, Господи, какъв ужас?

ПЕЕВ: Те са зверове, госпожице, зверове дори и към своите. Даже главно към своите.

ТОШЕВА: Искате да кажете, че той... че е споделил с тях това за мене... че аз съм го видяла там с букета и може би ще го издам...

ПЕЕВ: Отлично... Вие сте великолепна.

ТОШЕВА: И са го убили, за да не го хванете жив... Но това е нечовешко, подло, гадно!

ПЕЕВ: И логично. Те знаят, че при нас той непременно ще проговори.

ТОШЕВА: А листчето? А текстът?

ПЕЕВ: От къде го имаме?

ТОШЕВА: Да.

ПЕЕВ: Фатална небрежност. Щастлива за нас. В джобчето на самото му, свито на руло, можете ли да си представите. Гръмнали са го и са офейкали светкавично.

ТОШЕВА: И за всичко съм причина аз... Какъв кошмар. Къде е той?

ПЕЕВ: Кой?

ТОШЕВА: Генади. По-скоро...

ПЕЕВ: Трупът му? В нелегалност... В гробищата, госпожице – алея трета, парцел 42. Слава Богу, че няма близки. Артистите мислят, че се крие от полицията, нали?

ТОШЕВА: Да.

ПЕЕВ: Така и трябва да остане поне до тази вечер. Но ето, че стигнахме до тази вечер. „Заведи Жана на лекар”. Имаме известно основание да смятаме, както вече се досещате, че въпросният лекар е споменатият именник доктор Стамат Стаматов.

ТОШЕВА: А Жана?

ПЕЕВ: Там е работата... Коя е Жана? Или може би, кой е Жана?

ТОШЕВА: Допускате, че може да е мъж?

ПЕЕВ: Напълно е възможно. Това би могло да бъде местен човек, добре познат на всички, но може да бъде и нелегален функционер от Центъра, когото не познаваме.

ТОШЕВА: Ранен или болен?

ПЕЕВ: Не приемайте буквално текста, но и това е възможно.

ТОШЕВА: Вие мислите, че обявлението във вестника...

ПЕЕВ: Може би... Нищо не е сигурно, госпожице, но може би. Измина цял месец и никакъв сигнал. Връзката е прекъсната и трябва да се възстанови. Какъв по-добър повод от именния ден.

ТОШЕВА: И Жана ще дойде у доктора?

ПЕЕВ: Ще дойде, ако отдавна вече не е там и търси начин да се свърже с някого или да се измъкне.

ТОШЕВА: А защо не направите обиск? Или проверка?

ПЕЕВ: И ние имаме свои правила, госпожице. Не е необходимо да запушим канала, а да тръгнем по него...

ТОШЕВА: А аз? Как бих могла? Не ми е съвсем ясно...

ПЕЕВ: В колко часа свършва „Макбет”?

ТОШЕВА: В 8 и 30.

ПЕЕВ: В 9 без 15 Вие звъните. Докторът отваря. Той вече е малко пийнал. Компанията също. Посрещат Ви с ръкопляскания – Вие сте толкова известна. Настояват да останете, но Вие със сълзи на очи молите доктора да посети детето Ви. Той не се колебае – това е негов дълг. Вие тръгвате двамата... Детето спи успокоено, старата жена също. Пристъпът е преминал. И вие нямате основание да не приемете естествената му покана да участвате в неговия малък празник.

ТОШЕВА: А там?

ПЕЕВ: Там... Там оставям на Вашата самоинициатива. На Вашата наблюдателност. На Вашия талант. Бъдете освободена. Бъдете естествена. Бъдете внимателна. Пазете се. И знайте – ние сме вън... Лично аз и още 20 души.

ТОШЕВА: И все пак, не разбирам какво трябва да правя.

ПЕЕВ: Нищо особено. Просто да запомняте... Да гледате. Да слушате. И да запомняте всяка подробност. И главно Докторът. С кого и как разговаря. Уединява ли се насаме, например в кабинета. Или в кухнята. Темите на разговор също не са маловажни. Кой предизвиква политически разговори. Кой какво становище има. Макар че това не е доказателство, но защо да не знаем настроението на интелигенцията.

ТОШЕВА: Господин Пеев!

ПЕЕВ: Разбирам Ви... Не бих искал да Ви натоваря с функцията на обикновен информатор, но известна ориентация ни е нужна.

ТОШЕВА: Но аз мога да Ви излъжа. Да се поддам на своите симпатии и антипатии.

ПЕЕВ: Имам Ви пълно доверие, а доверието задължава, не мислите ли?

ТОШЕВА: Безусловно.

ПЕЕВ: И накрая. Ако все пак откриете кой е Жана, направете така, че да тръгнете с него. Непременно с него, до него, плътно, рамо до рамо, ако е мъж – прегърнати, изобщо, както намерите за добре. Ние ще чакаме в отсрещния вход. Останалото оставете на нас. А утре се обадете, за да получите останалите 300 хиляди.

ТОШЕВА: Толкова много!

ПЕЕВ: За артиста парите никога не са достатъчно.

ТОШЕВА: Може би сте прав.

ПЕЕВ: Довиждане, госпожице Мата Хари. Ще бъда с Вас.

ТОШЕВА: Довиждане, господин Пеев. Ще се постарая да оправдая доверието. Дано ми стигнат силите.

ПЕЕВ: Пазете се, скъпа, пазете се. Чакат Ви още толкова неизиграни роли... Момент... Забравихте цветята...

ТОШЕВА: Ах, да... Простете... *(Излиза.)*

ПЕЕВ *(вдига телефона)*: Тази вечер в осем и трийсет три коли на разположение.

2

Домът на доктор Стаматов е уютна стара къща. Няма да правим архитектурен план на къщата, но все пак е нужно да споменем, че по вътрешната стълба се отива до тавана, където живее Кичка – прислужницата на доктора – жена над 35, гражданееща се селянка. Докторът е млад човек, около 30 години, в момента чете вестник, но изглежда нервен и притеснен за разлика от Кичка, която невъзмутимо носи от кухнята едно след друго блюдата с мезетата, чашите, приборите. Изобщо във въздуха витае някакъв мълчалив конфликт между двамата. Телефонът звъни.

СТАМАТОВ: Здравей, скъпа... Да, почти съм готов. Кичка вече нарежда... Кашкавал едно кило... Салата с маслини и яйца. Шпек салам. Малко пържоли. На черна борса... Не се безпокой, всичко е наред... Сърдита е... Мълчи, не ми говори. Да я облече, ама не ще. Вика: свършвам си работата и си лягам горе. Не ти ща, вика, гостите, дето ще те разорят. Да ти я дам ли? Отказва категорично... Изчезна в кухнята... Две дамаджани наложен пелин. Един клиент. Насила ги остави тази вечер, сякаш за случая... Няма да са много... Остави обявлението. Обявлението го пушна Охлю Бохлю – журналиста. Ти знаеш, всичко стана така припряно, нямаше време за покани... Кой ще дойдат... Зная, да. Охлю Бохлю с Емануела – поетесата от София. Няма как, ще я изтърпя заради него. Не е лигав, не съм

съгласен. Превзема се малко – професия. Обади се Захари, художника... Ти се шегуваш, как да не се къпе. Е, поне за случая ще се изкъпе. Ако не – аз ще го изкъпя, обещавам ти. Предупреди ме, че ще си доведе модела. Не я познавам. Възпитателка в сиропиталището... Кичке, седни си почини малко! Дразниш ме!... Непрекъснато влиза и излиза... Ти как си?... Защо говориш така! Какво значи това „сети се да попиташ“! Непрекъснато мисля за тебе. Колко ти е температурата? Каж ми, миличка, не се цупи... Добре, значи спада. След половин час пак ще вземеш една таблетка ултрасептил... Няма как, ще пазиш стаята... Не се безпокой, няма да погледна никоя от дамите. Само за тебе мисля. Само за тебе... Други? Може би Константин – композитора. Звънна преди половин час. Ще бъде забавно. Заплаши ме, че ще изсвири на пианото най-новите си песни... Кой ще ги пее? Ами... доколкото разбрах... тази... как се казваше... Тоничка. От ресторанта, да. Защо?... Не говори така. Нищо подобно... Скъпа, ти си въобразяваш. Не е ли прекалено? Не мога да я изгоня, ако я доведе... Как така ти ще я изгониш... Райна, моля те! Имаш температура!... Кичке, излез, ако обичаш... Райничке, чуваш ли се какво говориш!... Не, не ставай. В никакъв случай... Къде са вашите? На вилата?... А слугинята?... Как може да те оставят сама... Не, няма да идваш, забранявам ти. В никакъв случай... Не... Обичам те и точно за това. Ще изстинеш. Дробовете ти и без това не са съвсем в ред... Не са, разбира се, нали ги гледах на ръонтгена... Не съм те излъгал, само дребно затъмнение, но може да стане сериозно, ако не се пазиш. Не мога да допусна такова нещо... Моля те, не ставай! Като свършим, ще дойда да те видя... Какво значи това „ще ти върна пръстена“? Ти имаш треска! Ето, виждаш ли!... Райничке, в никакъв случай... Няма да допусна да идваш тук точно тази вечер... Защо точно тази? Какво защо?... Каква Тоничка... Обещавам ти, никаква Тоничка. Още сега ще звънна на Константин и ще го помоля да не я води... Как друга? Коя друга? Никаква друга няма да има... Не ставай, моля те!... Чакай ме в леглото. Ще взема фйтон и идвам след десет минути да се разберем... Моля те... Послушната ми, целувам те! Идвам веднага!... Ще видим първо какво ще покажат слушалките... Ще видим... Ако си добре... Сложи си термометъра... Не, почакай, аз ще я измеря, нямам ти доверие. Ти си просто безразсъдна. Сърдит съм ти, да знаеш. Идвам...

Докторът затваря телефона. Видът му е смешноват и объркан.

Кичке!... Кичке!

Кичка с невъзмутимо достойнство се показва от кухнята.

Аз излизам за малко. Налага се. Ако гостите пристигнат, посрещни ги, настани ги и ме извини... Защо ме гледаш така?... Какво, онемя ли?! И си сложи новата рокля най-последно...

КИЧКА: Госпойцата ли ке идва?

СТАМАТОВ: Няма да дойде госпожицата, аз ще отида при нея. Половин час, не повече.

КИЧКА: Аз да ѝ сложа и на нея една чиния.

СТАМАТОВ: Я не се занасяй, няма да дойде.

КИЧКА: Ке дойде тя, ке дойде. Като не ѝ стъпиш на врата, тя ще ти стъпи. Още годеница и веке ти е стъпила.

СТАМАТОВ: Много приказваш, много приказваш.

КИЧКА: Като не приказвам – що не приказвам. Като приказвам – що приказвам.

СТАМАТОВ: И ти ли ще ме нервираш?

КИЧКА: Всички нервени! На пазаря – нервени! За хляб – нервени! Боклукчията и той нервен, че конят му бил нервен и нямал търпение да чака да му занеса боклука в каруцата. Нервен свят, брей!

Кичка бавно се качва. Докторът решава да не ѝ отговаря.

Облича се. Излиза...

Почти веднага след това в хола крадешком се появява войниче. Той е редник Попов Иван. В ръката му – войнишка торба.

Цялото изпотено. Изплашено до смърт...

Отгоре се чува протяжна песен – Кичка се разпява. Къдри мелодията като на кавал. Войничето се вцепенява. Понечва да тръгне по стълбата. Спира се. Шепнешком...

ПОПОВ ИВАН: Како... Како, ма...

Горе песента достига най-високите си тонове. Войничето изкачва две стъпала.

Како... Како, ма... Аз съм, ма... Како... Аз съм, ма Иванчо.

Песента рязко секва. Напрегната тишина.

Како...

Кичка се появява горе вцепенена.

Дека се гаси ламбата?

КИЧКА (*все така отгоре*): Ей там!

ПОПОВ ИВАН: Како, скрий ма за нощес. И не ма питай за нищо. Само ма скрий.

КИЧКА: Иване... Що дириш тука по туй време?

ПОПОВ ИВАН: Не ма питай ти казах. Докторът ке са върне ли?

КИЧКА: Ей сега ке са върне.

ПОПОВ ИВАН: Един час стоя вѐн зад сливата и чакам. Като излезе и аз влязох. Не залости портата, та викам си – кака е вътре.

КИЧКА: Що не си в казармата?

ПОПОВ ИВАН: Бегах.

КИЧКА: Как така бега?

ПОПОВ ИВАН: Не ма питай, ти казах!

КИЧКА: Как нема да та питам?

ПОПОВ ИВАН: И да ма питаеш, нема да ти кажа. Бегах и толкоз.

КИЧКА: Ами къде ти е пушката?

ПОПОВ ИВАН: Зарових я. После ке си я взема.

КИЧКА: Как така после?

ПОПОВ ИВАН: После. На утрината. Като тръгна за шумата.

КИЧКА: Ти луд ли си, бре? Паратика работа!

ПОПОВ ИВАН: Не е паратика тя. Отивам яз и толкова. Не ма питай повеке.

КИЧКА: Я да са прибираш у казармата, я да са прибираш, че само на шумкар ке ми станеш.

ПОПОВ ИВАН: Няма да са прибирам яз. Шумкарите не са ли хора? Не ма питай повеке, нищо повеке нема да ти кажа.

КИЧКА: Иване, бре... Върх, бре Иване. Ти не си със сичкия си, бре!

ПОПОВ ИВАН: Не ми са слушат фелдфебелски приказки. Той и фелдфебел Клисурски все тъй ми дума пред всички: Ти Попов Иван не си със сичкия си!... И прас по главата. Все по главата ма бие. Не ма питай повеке, щото нищо повеке нема да ти кажа.

КИЧКА: Ами, ако та фанат?

ПОПОВ ИВАН: Нема да ма фанат те. Христов Димитър ке ма оварди до утрината. Креват у креват сме. Завихме шинелата да са издуе одеала. Немаше да та обезпокоявам, ама нощес много полиция ходи по улиците. Утрината рано-рано, ке са измъкна най-редовно, ке си изровя пушката и айде у шумата. Не ма питай повеке... Пък, ако не щеш, ке си пробвам късметя сега. Нема нищо страшно, щом са промъкнах до тука, ке са измъкна и нататъче. Ей го е там Балкана.

КИЧКА: Ба! Ке са промъкнеш! Нийде нема да ходиш. Ами хлеб, бе! Ами сирене! Кво ке ядеш? Я си хапни, ама бързо. И са покрий горе в стаята, под кревата. Всеки момент ке дойдат.

ПОПОВ ИВАН: Дохторът ли?

КИЧКА: И дохторът и годеницата му. И гости, цела тумба. Нели е Стефановден... Бре, Иване, ти не си със сичкия си, бре!

ПОПОВ ИВАН: Със сичкия си съм аз, щом съм са решил, ами требваше по-рано да направя тая работа.

На вратата се звъни. Суматоха. Кичка изтиква войничето нагоре. Торбата му остава на пода. Бяга да му я даде. Суети се. Отива да отвори. Влизат Охлю Бохлю и Емануела.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Тъмнина безпросветна!... Мрак, мрак навсякъде. Затъмнение ли има?

Кичка пали лампата.

КИЧКА: Немой да свети като нема никой. Ток са хаби.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Къде е именника да му издърпам ушите? Гостите тук, него го няма.

ЕМАНУЕЛА: В часа на прежната печал
не ме очаква никой вече...

КИЧКА: Дохторът ми заръча да ви посрещна. Той си взе слушалките и отиде у Райнето да я прислуша, че е болно горкото. Ха сядайте, де!

ОХЛЮ БОХЛЮ: Първо да се запознаем. Аз съм Охлю Бохлю.
(Целува ѝ ръка.)

КИЧКА (дърпа се като ужилена): Яз да не съм поп, ръка да ми целуваш!

ОХЛЮ БОХЛЮ: Нали си дама! На дамата се целува ръка.

ЕМАНУЕЛА: Зажарена от твоите устни
ръката ми ще изгори
и твоята ръка ще пусне
от скреж смразена призори...

ОХЛЮ БОХЛЮ: Това е Емануела. Поетеса от София.

КИЧКА (от разстояние): Кичка ма викат. От Горно Ябълчево. А тебе та знам. Големи майтапи пишеш по вестника.

ЕМАНУЕЛА: Охо, тя те чете!

ОХЛЮ БОХЛЮ: В този град всеки ме чете.

КИЧКА: Чета чат-пат. За оня, ерменец, дето обръснал на стражарина мустаките. Голям майтап... Ами що са та кръстили така?

ОХЛЮ БОХЛЮ: Това е псевдоним. Истинското ми име е Панайот. Поню.

КИЧКА: Значи фалшиво ти е името? (Към Емануела) – И твоето ли е фалшиво? Мани – ела...

ЕМАНУЕЛА: Не Ви разбирам. Ние говорим на различни езици.

КИЧКА: Ама ти българче ли си?

ЕМАНУЕЛА: Охлю, обясни ѝ моля те, а аз ще разгледам къщата. Тази стълба накъде води?

КИЧКА: Никъде не води. Там е забранено... Ферботен!

ОХЛЮ БОХЛЮ: Пусни я да види. Тя си пада по стари къщи с вътрешни стълби.

КИЧКА: Не може ти казвам. Там яз живея... Моята стая, кво се пулиш. Не е за пред хора. Разфърляно е. Таван.

ЕМАНУЕЛА: Таван... В тавана аз и ти.
И между нас – копнежи празни.
Къде са старите мечти,
къде са новите съблазни?

КИЧКА: На тая кво ѝ има?

ОХЛЮ БОХЛЮ: Твори, не я закачай. Какво има за пийване?

КИЧКА: Сега, сега... Ама не я пускай горе.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Само през трупа ми.

Кичка отива до кухнята.

Седни до мен... Ела.

ЕМАНУЕЛА: Странна къща. Невероятна. Бих живяла тук. Бих живяла месец, два, три... И бих сътворила най-дивата си поезия. Аз съм дивачка, нали?

ОХЛЮ БОХЛЮ: Дивачка си. Таитянка. Очаквам да ме изядеш в най-скоро време.

ЕМАНУЕЛА: Таитянките не ядат хора. По-скоро съм хотентотка. От романите на Майн Рид.

Когато впия зъби в твойто рамо
и меката ти плът разкъсам страстно,
не ме убивай, уплаши ме само...

ОХЛЮ БОХЛЮ:

...но как, когато аз съм куче бясно?

ЕМАНУЕЛА: Колко си вулгарен! Вулгарен!

ОХЛЮ БОХЛЮ: И бездарен.

ЕМАНУЕЛА: Не си бездарен... Не си! Не си... Само че си ограничен. Липсва ти простор, въздух, мащаб. Запилял си се в това жалко вестниче... фейлетончета. Антрефилета... Провинция. Защо не напишеш роман? Любовен. Грешен. Ексцентричен. Ти можеш.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Не мога.

ЕМАНУЕЛА: Заминавам си... Влака... Перона... Ще ме изпратиш ли?

ОХЛЮ БОХЛЮ: Кога?

ЕМАНУЕЛА: Все някога.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Още бомбардират.

ЕМАНУЕЛА: Не мога без София... Борисовата градина... Моята пейка. Катеричките... Ще дойдеш ли? Ще те запозная с писатели. Истински. Велики.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Стар съм вече. Късно е за мене.

ЕМАНУЕЛА: Не знае възраст любовта,
еднакво радва се и страда
и белий танец на смъртта
танцува жаждушца и млада.

Чия е тази къща?

ОХЛЮ БОХЛЮ: На Давид Менахем. Галантерия, кинкалория, пасмантерия. Докторът я нае, или я купи, не знам точно.

ЕМАНУЕЛА: Той влюбен ли е в мене, как мислиш?

ОХЛЮ БОХЛЮ: Сигурно. Няма мъж, който да не е влюбен в тебе.

ЕМАНУЕЛА: Уви! Не в мене, а в поезията ми. Дали е прочел книгата, която му подписах... Сигурно е някъде тук.

КИЧКА (влиза): Не мой така! Поньо, кажи да не ровичка! Дохторът не дава... Ха седни, седни си кротичко и си хапни, че слабичка ми са

видиш. А така! Кротни са на кръстлото. Кво искаш? Кашкавалец, маслинки, всичко има.

Звъни се.

Чакай да видя кой идва.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Наздраве. За какво да пием?

ЕМАНУЕЛА: За изкуството. За чистото изкуство. Л'ар пур л'ар!

ОХЛЮ БОХЛЮ: Л'амур пур л'амур!

Кичка води Захари и Виктория.

КИЧКА: Ха седнете. Докторът ми заръча да ви посрещна. Той си взе слушалките и отиде у Райнето да я прислуша, че е болно горкото. Кичка ма викат, от Горно Ябълчево. Теб как та викат?

ЗАХАРИ: Аз съм Захари. Захари Захариев. Чувала ли си?

КИЧКА: Чувала съм, само че ръка нема да ми целуваш.

ЗАХАРИ: Няма... Значи си ме чувала? Какъв съм тогава?

КИЧКА: Художник си. Дето боядисваш. А тая госпоица ти е за модел. Ти ли я боядиса така?

Охлю Бохлю се смее гръмогласно.

ЗАХАРИ: Голям си зевзек!

ВИКТОРИЯ: Остроумна е. Да се запознаем. Аз съм Виктория.

КИЧКА: Знам та и тебе. Ти си от сиракопиталището. Изпитателка.

ОХЛЮ БОХЛЮ (*нов изблик на смях*): Фантастична е.

ВИКТОРИЯ: Не изпитателка, а възпитателка. Не изпитвам, а възпитавам. Сирачетата.

КИЧКА: Добра душа си, то са вижда. Ей, ти, Манивела ли та викаха, къде тръгна така... На тавана не може! Не може ти думам!... Настанявайте са кой къде му хареса, яз ке са кача горе за малко да си надена новата рокля, че госпоица Райна ей сега ке дофтаса...

Кичка се качва припряно нагоре по стълбата.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Господине, заповядайте моля до моята дама, а Вашата да седне до мене. Приятно ми е. Охлю Бохлю.

ВИКТОРИЯ: Виктория. Значи Вие сте Охлю Бохлю.

ЗАХАРИ: Не съм ли Ви запознавал досега?

ОХЛЮ БОХЛЮ: Криеш я. Чуваме за нея в кафенето, но само на изложбата съм я виждал. Портрета с ябълката.

ВИКТОРИЯ: Там въобще не си приличам.

ЗАХАРИ: Аз не търся обезателна телесна прилика, а духовната същност.

ЕМАНУЕЛА: Ах, тялото ни със духа враждува,
ала духът ни ще го победи.
Духът над всичко тленно тържествува
и в друго тяло ще се прероди.

(на Захари). Емануела.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Поетеса от София. Има книга стихове „Първобитни копнения”. Чел ли си?

ЗАХАРИ: Не.

ЕМАНУЕЛА: И аз не съм Ви чувала.

ЗАХАРИ: Къде ще ме чуете? Аз сега пробивам.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Първата му изложба беше в „Роял” преди два месеца. Писахме във вестника.

ЗАХАРИ: Пълен провал. Никой нищо не купи.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Забравяш господин Пеев от обществената безопасност. Той е добър ценител.

ЗАХАРИ: Това не знам. В политиката не се бъркам.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Аз също.

ЗАХАРИ: Значи сме на едно мнение.

ВИКТОРИЯ: Оня ден докараха още едно сираче. Майка си не помни. Баща му убит на фронта. Много симпатично. Едни сини очета и леко заеква. Боянчо. (Към Емануела) Вие имате ли деца?

ЕМАНУЕЛА: Аз въобще не желая да имам никакви деца. Ако можех, бих изтръгнала утробата си да не увеличавам всемирното нещастие на човечеството. Обичате ли Жорж Санд?

ВИКТОРИЯ: Само съм слушала за нея.

ЕМАНУЕЛА: Като се върна в София, непременно ще Ви я пратя. Страстна. Мъжествена. Луда. Ще се влюбите в нея. Вие влюбена ли сте?

ВИКТОРИЯ (с поглед към Захари): Как да ви кажа...

ЗАХАРИ: А вие?

ЕМАНУЕЛА: Любов?! О, дете! Как да ти обясня, че любовта не е нищо друго освен празна кофа за боклук, в която хвърляме мръсните си деяния и страсти.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Нещо като пикня в храсти.

ЕМАНУЕЛА: Ти си пиян! Непрекъснато пиеш.

ОХЛЮ БОХЛЮ (към Виктория): Извинете, мадам. Шегичка. Изтървах се.

ВИКТОРИЯ: Вие сте остроумен като Захари.

ЗАХАРИ: Тя е свикнала. Ние художниците имаме мръсни усти.

ВИКТОРИЯ: Но душите Ви са чисти.

На стълбата се е появила Кичка в рокля с твърде странен, превзет модел. Тя е необичайно мрачна и всички забелязват това.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Нашият ангел-хранител и напоител в прекрасни одежди! Защо е тъй мрачен като демон?

Кичка слиза долу. На път за кухнята измърморва.

КИЧКА: Дохторът ей сега ке дойде, вие не са притеснявайте.

ЕМАНУЕЛА: А вече мога ли да получа позволения Ви за тавана?

КИЧКА: Качи са, ако щеш. Аз стаята съм си я заключила, ако ти са гледат голи дъски и простряно пране, качи са. Можеш, ако щеш и през капандурата на покрива да са качиш. Само внимавай да не счупиш некая керемиди.

ЕМАНУЕЛА: Обожавам мансардите. Охлю, ще дойдеш ли с мен?

ОХЛЮ БОХЛЮ: Не, чаровна поетеса! Във виното ми е интереса.

ЕМАНУЕЛА: Бездарно.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Но вярно.

ЕМАНУЕЛА (*към Захари*): А Вие?

ЗАХАРИ: Аз?!

ЕМАНУЕЛА: Да... Нима не обичате френската живопис? Покривите в мъглата... Короните на дърветата... Поантилизма...

ЗАХАРИ: Поантилизма да... но...

ВИКТОРИЯ: Отиди, отиди, няма да ревнувам.

ЕМАНУЕЛА: Ще Ви го върна девствен като отхапана ябълка.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Все се питам на кого ми приличаш – на Ева или на змията.

ЕМАНУЕЛА: Няма значение. Змията е бивша Ева, а Ева – предстояща змия.

Захари е станал, изпратен от изкуствената полуусмивка на Виктория. Изведнъж Кичка се усеща и тръгва по стълбата. Говори много високо.

КИЧКА: Яз ке вървя напред да ви показвам.

ЕМАНУЕЛА: Няма нужда. Ние ще се оправим чудесно двамата.

Вече са горе. Чува се високият глас на Кичка.

КИЧКА: Да ви цъкна ламбата. Ето, цъкнах я... Двама души сте, нали? Мъж и жена... Нема нищо страшно. Гости сте на дохтора... Тая стая съм я заключила хубаво. Тя си е моя територия, вътре никой нема да влазя. Те това е тавана. Добре, ке ви оставя. Аз слазям, оти трябва да си гледам работата...

Кичка слиза и моментално се забива в кухнята. Охлю Бохлю пие.

ВИКТОРИЯ: Много хубава приятелка имате.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Любовница искате да кажете. Извинете за грубия израз, но все още съм потентен.

ВИКТОРИЯ: Не се съмнявам.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Успокойте се, те вече се целуват.

ВИКТОРИЯ: Вие ревнувате?

ОХЛЮ БОХЛЮ: Старческо вдетиняване... Пощури ме. За смях ме направи пред акраните.

ВИКТОРИЯ: Вие сте чудесен! Иска ми се да Ви кажа нещо хубаво.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Имате нюх. И аз съм сираче от войната, само че от Балканската.

ВИКТОРИЯ: Аз също, но от световната.

ОХЛЮ БОХЛЮ: И майка ли нямате?

ВИКТОРИЯ: Имам, но тя е в Нови Пазар при сестра ми.

ОХЛЮ БОХЛЮ: От кога сте в сиропиталището?

ВИКТОРИЯ: Завърших девическата и къде, къде – работа няма, реших там. И вече осем години.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Ще се жените ли?

Виктория не отговаря.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Шегувам се.

ВИКТОРИЯ: Той не е за семейство. Два пъти е пробвал.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Знам... Мислех, че Вие не знаете.

ВИКТОРИЯ: А Вие?

ОХЛЮ БОХЛЮ: Аз съм заклет ерген. Бях... Сега за таз, завезаната, само да каже и надявам хомота. Но никога няма да каже. Не съм Гъоте все пак. Аз съм Охлю Бохлю. Рогцата ми са мекички. Има да ми ги слага. Дали не ни ги слагат вече? Да проверим ли?

ВИКТОРИЯ (*студено*): Не се унижавайте.

Влизат доктор Стаматов и Райна. Неловка пауза, предизвикана от неприветливия вид на Райна.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Добре дошли, заповядайте. Кичке, гостите дойдоха.

СТАМАТОВ: Тя нашата стана една... Имен ден на патерици.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Дай си ушите. Наведи се малко, че ако стана, ще падна. Вече съм готов.

СТАМАТОВ: По-полека.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Скромнен сувенир. Свещник от баба ми. Това е Виктория. Половинките ни хвъркнаха на тавана да си погукат.

ВИКТОРИЯ: Честит имен ден. Подаръкът ще Ви го връчи Захари.

ОХЛЮ БОХЛЮ (*вика силно*): Да слезе Захари и да връчи подаръка! Захари да слезе!

КИЧКА (*влиза*): Ела, Райне, ела на кръстлото. Дай кожуха... Ха така. Ке ти донеса един одеал да ти завия ногите. (*Излиза.*)

СТАМАТОВ: Вие сте Виктория, нали?

ВИКТОРИЯ: Да.

СТАМАТОВ: Това е Райна, годеницата ми. Малко се е простудила. Инфлуенца акута. Не е заразно.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Захари да слезе и да връчи подаръка!

ЕМАНУЕЛА (*показва се на стълбата*): Вика ли някой?

ОХЛЮ БОХЛЮ: Не чухте ли нежния ми зов, скъпа?

ЕМАНУЕЛА: Ние сме на покрива.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Не е ли хлъзгаво? Да не се търкулнете по задник?

ЕМАНУЕЛА (*към Стаматов*): О, Вие сте вече тук! Приготвила съм Ви поетично послание. Захари, ела да го чуеш!

СТАМАТОВ: Може ли първо да се настаним и да запалим свещите за атмосфера?

ЕМАНУЕЛА: Да Ви помогна ли?

СТАМАТОВ (*объркан*): Не... Аз... Кичке!

РАЙНА (*грубо*): Свещите ще запаля аз.

Кичка влиза, завива краката на Райна, качва се нагоре. Срещат се със Захари на стълбата.

ЗАХАРИ: Струва ми се, че там някой се крие.

КИЧКА (*уплашено*): Дека?

ЗАХАРИ: В отсрещния вход на улицата. Видях го от покрива.

СТАМАТОВ: Хора всякакви.

Кичка се скрива.

ВИКТОРИЯ: Честити на именника, де!

ЗАХАРИ: Честито, докторе. Да си здрав, да ни лекуваш дробовете от тютюна.

ВИКТОРИЯ: Подаръка...

ОХЛЮ БОХЛЮ: Подаръка! Захари да връчи подаръка.

ЗАХАРИ: Ние художниците сме бедни. Какво друго можем да подарим освен една картина.

СТАМАТОВ: Захари! Много ме задължаваш.

РАЙНА: Това Христос ли е? А защо не е на кръста?

ОХЛЮ БОХЛЮ: Сега е модерно да убиват Христосовците по стените. Актуализиране на библейския мотив. Опасна картина! Къде ще я закачиш, докторе?

ЕМАНУЕЛА: Колко си прозаичен. Това е... Нали няма заглавие? Позволете да я кръстя... мисля: „Дух и материя”.

ВИКТОРИЯ: Това е автопортрет. Защо не им кажеш?

ЗАХАРИ: Външна прилика не съм търсил, но наистина това съм аз. Как да кажа, не точно аз... Изкуството. Изранено. Унизено. И все пак, майната му, гордо и готово на всичко... Изправено пред сивата стена на... на...

ВИКТОРИЯ: ...на делника, на ежедневието.

ЗАХАРИ: Нещо такова.

СТАМАТОВ: Дълбока идея. Сложна... И все пак аз я тълкувам малко по-иначе: Борец за справедливост – това е първото ми впечатление. Или се лъжа?

РАЙНА: Студено ми е.

СТАМАТОВ: Да измерим температурата.

РАЙНА: Не искам.

СТАМАТОВ: И все пак да я измерим.

РАЙНА: Казах, не искам. Къде е Кичка?

СТАМАТОВ: Кичке... Горе в стаята си е влязла.

РАЙНА: Извикай я!

СТАМАТОВ (*тръгва*): Веднага, скъпа.

ЕМАНУЕЛА: А моето послание? Искам да прочета моето послание.

Докторът спира. Положението става все по-неловко.

РАЙНА: Аз ще се кача при нея, а ти си изслушай посланието.

ЕМАНУЕЛА: В никакъв случай! Без Вас няма да чета. Посланието е любовно.

Звънец.

СТАМАТОВ (*с облекчение*): Това е Константин.

ОХЛЮ БОХЛЮ (*запява*):

Дете, което други не залюби,
защо залюби мен и ме погуби?

Докторът въвежда Константин и Тоничка.

ОХЛЮ БОХЛЮ (*продължава*):

Защо сърце в гърди ми ти откъсна,
ах, черепа си най-подир ще пръсна.

Браво! Брависимо на автора.

КОНСТАНТИН: Какъв сюрприз!

ТОНИЧКА: Потресающо!

ЕМАНУЕЛА: Текстът Ви е пошъл. Кой го е писал?

КОНСТАНТИН: Вие сте?

ОХЛЮ БОХЛЮ: Бележита столична поетеса. Аз съм нейна метреса.

ЕМАНУЕЛА: Гадно!

СТАМАТОВ: Моля Ви, рано е още.

КОНСТАНТИН: Не, Вие сте права. Текстове си ги пиша аз, по липса на други. Дядо Вазов и Пенчо Славейков са вече музицирани.

ТОНИЧКА (*предизвикателно*): А аз ги пея! Имате ли нещо против?

КОНСТАНТИН: Тоничка пее в ресторант „Орион”. Не сте ли я чували?

ВИКТОРИЯ: Всяка вечер Ви слушам. Живея точно отсреща. Розовата къща. Под наем, разбира се.

ЗАХАРИ: И аз три пъти седмично.

ТОНИЧКА: В ресторанта ли? Не съм ви виждала там.

ЗАХАРИ: Не, от същата розова къща.

ТОНИЧКА: Потресающо!... Вие заедно. На балкона ли стоите?

ЗАХАРИ: Не, в леглото.

СТАМАТОВ (*на Тоничка*): Захари – художник, Виктория – възпитателка... А това е Райна – моята годеница.

ТОНИЧКА: Колко сте красива! Да не сте саката?

РАЙНА: Не, глуха съм!

ТОНИЧКА: Какъв ужас! Пак ги забърках!

РАЙНА (*отмята одеалото от краката си*): Стамат, приятно забавление!

В тишината Райна се качва по стълбата.

СТАМАТОВ: Отива при Кичка, моята прислужница.

ТОНИЧКА: Как можах! Аз редовно правя киксове. Константин, не е ли по-добре да си вървим?

СТАМАТОВ: Моля Ви се... Няма нищо... Тя е малко неразположена. Инфлуенца. Ще ѝ мине. Сядайте. Опитайте от салатите. От маслините. Пържолите ще изстинат. Заповядайте.

ЕМАНУЕЛА: А моето послание? Искам да прочета моето послание!

СТАМАТОВ: Извинете, забравих.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Тя никога няма да ти го прости.

ЕМАНУЕЛА: Не, прощавам Ви. Имате такива главоболия с годеницата си. Угасете лампата... Захари, ела до мен.

ВИКТОРИЯ: Иди, иди... Защо се притесняваш?

ЗАХАРИ: Пък ще взема да ида.

СТАМАТОВ: Да повикам Райна?

ЕМАНУЕЛА: Оставете я. Жената не бива да бъде викана. Тя сама трябва да отиде при мъжа.

ОХЛЮ БОХЛЮ (*все по-пиян*): За да го изнасили.

ТОНИЧКА: Потресающо!

ЗАХАРИ: Тишина!

Всички се смълчават. Емануела изважда от чантичката си лист и го приближава до свещта.

ЕМАНУЕЛА: Ще Ви прочета своето първобитно послание до доктор Стаматов, написано в чест на неговия имен ден – 9 януари 1944 година:

Във вените кръвта ми тича като жребец по хиподрум.

Във черепа ми коленичи безумството на моя ум.

Езика ми – гореща магма – изплюва словото-вулкан.

Удавницата диафрагма поглъща въздуха пиян.

Утробата ми се разкъсва...

На вратата се звъни.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Тъкмо стигнахме до най-интересната част на тялото.

ЕМАНУЕЛА: Колко си жалък!

ОХЛЮ БОХЛЮ: Знам. Мащабът ми е малък.

Звъни се втори път...

СТАМАТОВ: Кой може да бъде? Не чакам вече никого. Всички са тук!

Неуверено излиза да отвори.

РАЙНА (*показва се на стълбата*): Звъни ли някой?

ОХЛЮ БОХЛЮ: Да... Убиецът иде за жертвата си.

ТОНИЧКА: Страх ме е, Константин, запали лампата.

РАЙНА (*изкрепява*): Стамат... Вижте какво става, моля Ви!

Захари тръгва, след него Константин нерешително. Останалите не мърдат. Пауза... Двамата се връщат.

КОНСТАНТИН: Невероятно! Една дама... знаете ли коя?... Госпожица Аделина Тошева! Самата тя!

ТОНИЧКА: Артистката! Потресающо!

ЕМАНУЕЛА: Някое местно величие?

ОХЛЮ БОХЛЮ: Моята слабост!

РАЙНА: Но тя не е канена. Как така?

Стаматов влиза.

СТАМАТОВ: Райна, налага се да изляза... За малко... Извинете ме всички... За половин час, не повече.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Искаме госпожица Тошева! Да влезе госпожица Тошева!

ЕМАНУЕЛА: Защо не? Да влезе!

СТАМАТОВ: Тя не иска да влезе... Детето ѝ има астматичен пристъп... Налага се...

РАЙНА: Ще дойда с теб!
 СТАМАТОВ: Не бива. (*Облича си палтото.*)
 РАЙНА (*също се облича*): Тръгваме ли?
 СТАМАТОВ: Ти няма да дойдеш.
 РАЙНА: Ще дойда.
 СТАМАТОВ: Казах вече.
 РАЙНА: Аз също.
 СТАМАТОВ: Съблечи се.
 РАЙНА: Да имаш да вземаш.
 СТАМАТОВ (*тръгва, Райна след него*): Казах, няма да дойдеш.
 РАЙНА: Ще дойда.
 СТАМАТОВ: Ще те напляскам.
 РАЙНА: Опитай.
 ОХЛЮ БОХЛЮ: Кой кого – това е въпросът.
 СТАМАТОВ: Ти си болна. Вън е студено. Файтон няма.
 РАЙНА: Толкова по-добре.

Тръгва.

Докторът я изблъсква. Райна неочаквано се обръща и му залепя един шамар... В настъпилото мълчание докторът, старайки се да не гледа никого, тръгва към вратата. Излиза...

Райна бавно съблича палтото си. Търси очите на присъстващите. Всички избягват погледа ѝ. Само Емануела я гледа втренчено и пуши с цигарето си. Райна отива до пианото, сядва на столчето, вдига капака и започва да блъска клавишите с юмруци.

РАЙНА: Кичке!... (*удар*) Кичке!... (*удар*) Покани любовника си! (*удар*) Да слезе долу! (*удар*) Кичке!... (*удар*) Покани... (*удар*) любовника си... (*удар*). Войничето покани! (*Запява.*)

Хей, войниче, на поста, на поста,
 дръж се здраво за моста, за моста,
 че ще дойде момата, момата
 да ти вземе главата, главата.

Отгоре се появява разтреперана Кичка.

Зад нея плахо се подава Попов Иван.

Затъмнение.

3

Минало е известно време, защото обстановката е доста променена, настроението е приповдигнато, яденето и виното преполовени. И все пак нека опишем състоянието на всеки.

Попов Иван се е включил в компанията, свалил е куртката си и дори вече е зачервил гребена. Плътно до него е седнала Райна, която е неестествено весела и непрекъснато го закача. От другата му страна е Кичка, изпъната неподвижно като за снимка, защото Захари я скицира, но всъщност е силно притеснена и от време на време настъпва с крак „любовника” си.

Виктория наднича през рамото на Захари и едновременно с това разговаря с Охлю Бохлю, който все така бързо пресушава чашите. Константин е седнал на пианото, Тоничка се е облегла на капака му и двамата тананикат новата си песен. Само Емануела задълбочено пуши с цигарето си встрани от всички и мърда с устни, вероятно съчинява нещо на ум.

Репликите са следните и се чуват почти едновременно:

РАЙНА: Този фелдфебел Клисурски е голям простак. Млад ли е?

ПОПОВ ИВАН: Не е млад. Къде четирийсетте е.

РАЙНА: А ти на колко си?

ПОПОВ ИВАН: Яз карам двайсетата.

РАЙНА: Кичке, къде го намери това хубаво войниче?

ПОПОВ ИВАН: Аз я намерих! Любовник съм й. И тя ми е любовница.

РАЙНА: Кичке, сигурно е добър любовник. Кажи си, де, кажи си, какво си млъкнала такава?

ПОПОВ ИВАН: Ба! Добър любовник съм. Чак в Долно Ябълчево ма знаят.

РАЙНА: Че ти нали си от Северна България?

ПОПОВ ИВАН: Да де, ама като й ходя на гости в Горно Ябълчево, славата ми са носи чак в Долно Ябълчево.

КИЧКА: Млъкни, бе! Нема ли да млъкнеш!

РАЙНА: Кичке, ти си била ревнива!

* * *

ОХЛЮ БОХЛЮ: Утре ще четете в хрониката. Обърнете внимание на заглавието: „Отмъщението на изоставената”. Класическа ситуация. Разменят си пръстените. Годеж. Три дни – и той заминава на бани в Момин проход. Да, ама тя се усъмнява. И след него. Пристига в Момин проход. Тук, там – търси го навсякъде – няма го. И вечерта – в ресторанта. На една маса – той с една от Пещера. Скрива се тя. Чака в градинката. Тъмно. Те излизат. Сядат на пейка. И както се целуват, тя с бръснач по лицето.

ВИКТОРИЯ: По нейното?

ОХЛЮ БОХЛЮ: По неговото. Три разреза. Обезобразява го за цял живот.

ВИКТОРИЯ: А после?

ОХЛЮ БОХЛЮ: Ще четете във вестника.

ВИКТОРИЯ: Не мога да я разбера.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Защото не можете да любите страстно.

ВИКТОРИЯ: Вие лично бихте ли...

ОХЛЮ БОХЛЮ: Да, само че не с бръснач.

ВИКТОРИЯ (на Захари): В очите не си прилича.

ЗАХАРИ: Тя в момента въобще не си прилича. Нещо й има. Погледни я внимателно.

* * *

КОНСТАНТИН: Тук имаш: до ла ла ла/ми сол сол сол... Отначало!

ТОНИЧКА (*nee*):

Жената ти у мен защо пробуди
и посвети във тайните на любовта.
Защо ме взе в прегръдките си луди
и ми показа после пътната врата.

КОНСТАНТИН: Добре. Внимавай сега в припева.

ТОНИЧКА:

Измамнико, престъпнико,
ах, как те любя, любя, любя, любя аз.
Чаровнико, любовнико,
с коя си друга, друга, друга в този час.

КОНСТАНТИН: Повтаря се.

ТОНИЧКА:

Измамнико, престъпнико,
ах, как те любя, любя, любя, любя аз...

КОНСТАНТИН: Тук си фалшива. Ето така:

Ах, как те любя, любя, любя, любя аз...

Нататък!

ТОНИЧКА:

Чаровнико, любовнико,
с коя си друга, друга, друга, в този час...

ОХЛЮ БОХЛЮ: Брависимо! Гениално! Може ли още веднъж.

КОНСТАНТИН: Още не е съвсем готова.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Нищо. Ще присъстваме на раждането. На творческите родилни мъки. Хайде всички! (*Запява.*) Чаровнико, престъпни...

КОНСТАНТИН: Момент. Започва се от до... До ла ла ла... Това е припевът.

Всички се заслушват.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Тоничка! Тоничка!

КОНСТАНТИН: Пригласяйте на припева. Тоничка, солирай. Кратка интродукция, осем такта. И!

ТОНИЧКА (*nee*):

Жената ти у мен защо пробуди
и посвети във тайните на любовта.
Защо ме взе в прегръдките си луди
и ми показа после пътната врата.

Тоничка и след нея всички без Емануела и Кичка нестройно:

Измамнико, престъпнико,
ах, как те любя, любя, любя, любя аз.
Чаровнико, любовнико,
с коя си друга, друга, друга, в този час.

КОНСТАНТИН: Повтаря се!

ОСТАНАЛИТЕ:

Измамнико, престъпнико,
ах, как те любя, любя, любя...

В този момент влизат доктор Стаматов и госпожица Аделина Тошева. Пианото замлъква. Настъпва тишина, която напомня за разигралата се преди това сцена между Райна и Доктора. Усеща се общото напрежение или любопитство какво ще последва. Но Райна е в някаква еуфорично настроение и за облекчение на всички става и целува Доктора по бузата.

РАЙНА: Скъпи, така се затъжихме без тебе... Представи ме на госпожица Аделина... Аз съм Райна Кьосеиванова. Сигурно сте чували. Фабриката за олио – Кьосеиванови и сие. А Вие сте любимата ми артистка. Как е детето Ви?

ТОШЕВА: О, благодаря Ви за вниманието. Пристъпът беше преминал и сега тя спи. Старата жена, която ми помага, бди над нея и аз, не без угризения на съвестта, приех поканата на Вашия годеник.

ОХЛЮ БОХЛЮ (*ръкопляска*): Изразявам всеобщото ни възхищение от Вашия талант.

РАЙНА: При нас е много весело, това ще Ви разтуши... Но защо не се съблечете? Стамат, съблечи госпожицата! Бихте ли седнали при мен и това прелестно войниче. Забележителен компаньон.

ТОШЕВА: Разбира се. Войската е наша постоянна публика.

ПОПОВ ИВАН: Аз съм та гледал. Оня ден като ни водиха на баня и после ни заведоха на представление. Веднага та познах. Дето накара мъжа си да убие оня цар и после си скубеше косите и пощуря, смахна се, де, ама косата ти беше руса и дълга. Как става тая работа?

Всеобщ смях.

ТОШЕВА: О, това е перука. Много неприятно, но често се налага да ползваме допълнителни приспособления за промяна на физиономията. Лепила, грим, руж, пудра. Всичко това разваля кожата.

ТОНИЧКА: Защо не употребявате френски грим? Аз имам, мога да Ви услужа.

ТОШЕВА: Именно френски употребявам. Подари ми го един немски офицер. Трофей от Париж.

ЕМАНУЕЛА: Обичате ли Париж?

ТОШЕВА: Никога не съм била там.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Плачете за Париж, столицата на разврата!

ЕМАНУЕЛА: Столицата на изкуството. Обичате ли Жорж Санд?

ТОШЕВА: Не бих казала, но се възхищавам на натурата ѝ. Изключителна съдба.

ЕМАНУЕЛА: Захари, ти бил ли си в Париж?

ЗАХАРИ: Париж, провинцията на велика Германия.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Без политически намеци!

ВИКТОРИЯ: Но той нищо не намеква. Нали Париж все още е немски?

ОХЛЮ БОХЛЮ: „Все още” казвате? Което означава, че скоро няма да бъде...

ТОНИЧКА: А Киев все още немски ли е?

КОНСТАНТИН: Тоничка, не четеш ли вестници?

ОХЛЮ БОХЛЮ: Господа, вестниците лъжат! Забранявам Ви да четете вестници!

ТОНИЧКА: Не разбрах за Киев все пак дали е немски.

ЗАХАРИ: Уви! Вече не, госпожице.

ТОНИЧКА: Потресающо! Така мечтаех да отида в Киев. Целият ми репертоар беше от украински песни.

СТАМАТОВ: Изпейте ни една.

ТОНИЧКА: Какво говорите! Сега пея само български и немски.

СТАМАТОВ: Не се плашете, тук сме само свои хора.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Свои, свои, ама още утре ще донеса в полицията.

ЕМАНУЕЛА: Колко си вулгарен!

ОХЛЮ БОХЛЮ: Граждански дълг, мадам. Ако не аз, друг ще го направи. Поне двама от нас са информатори.

ТОНИЧКА: И какво толкова? Мене всички ме знаят.

ПОПОВ ИВАНО (*внезапно става*): Како, аз ке си тръгвам.

КИЧКА (*стресната*): Каква така съм ти аз на тебе, бре?... Кака! Ке стоиш тука и никъде нема да мърдаш!

РАЙНА: Стамат, това е Кичкиният годеник. Ще им кумуваме на сватбата.

СТАМАТОВ (*досега се е правил, че не забелязва войничето*): Кичке!... Много се радвам. Бива си го момчето. Кога е сватбата?

КИЧКА: Сватба! То са не знай! Да си отслужи първом, па ке видим. Ей го на, все гледа да бега. Къде ке ходиш, никъде не та пушам. Пак при некая мастия. – (*Разплаква се.*) – На, пред свидетели ке кажа... Излъга ма, господин дохторе, орезили ма пред селото и тази нощ дофтаса да ми върне думата. Връщам ти думата, вика, не та искам повеке. И кака все ми вика. Къде ке ходи, никъде не го пушам...

ПОПОВ ИВАН: Яз ке я взема. Най-тържествено го заявявам, пред целия полк го заявявам, пред целия имен ден да кажа, дето са е събрал, го заявявам – ке я взема, само нека ма пусне сега да си ходя.

РАЙНА: Ванчо, миличък, къде ще ходиш по това време? Стой си тук. Пийни си, хапни си, отпуск имаш, почувствай се като хората.

СТАМАТОВ: Може да има ангажимент момчето. Може да му е неудобно да го сподели.

ПОПОВ ИВАН: Голем ангажимент имам, това е целата работа. Като го свърша ангажимента, пак ке дода.

КИЧКА: Знам му ангажимента аз. На коя врата ке почукаш, бре?

ПОПОВ ИВАН: Стига, ма! Мъжки ми е ангажимента.

КИЧКА: Лъжеш.

ПОПОВ ИВАН: Не лъжа. Мъжки е, господ да ма убие. На, ке го кажа на дохтора в коридора. Ако не е мъжки, да пукна!

СТАМАТОВ: Не настоявам... Разбира се, като домакин, бих искал да останете, но не мога да Ви задържа.

ПОПОВ ИВАН: На дохтора ке го кажа и ке видиш, че не е туй, дето си го наумила. Не е туй, да ма разбереш! Не е туй, дето ти думам преди малко. Яз ке го кажа само на дохтора, па той, ако ще, да ти го каже после на тебе. Ке видиш – не е туй, дето ти го думам преди малко... Много ми беше удобно тука, ама нема как. Дохторе, нели ке ма изпратиш?

СТАМАТОВ: Заповядайте от тука. Тази врата.

Стаматов и Попов Иван влизат в кабинета на доктора.
Кичка се качва горе.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Госпожице Аделина, нещо се замислихте. Защо така? Няма да разрешим световните проблеми.

ТОШЕВА: Не, нищо особено.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Коя е следващата Ви роля?

ТОШЕВА: О, това никой не може да каже. Не съм само аз в театъра. Ние сме зависими, господине.

ВИКТОРИЯ: Какъв репертоар имате за този сезон?

ТОШЕВА: Извинете, нещо съм изстинала, ще си взема кърпичката от палтото. Тази врата ли беше? (*Отваря вратата за кабинета на доктора.*) Ох, прощавайте, сбърках вратата.

СТАМАТОВ: Не се безпокойте, ние свършихме.

Двамата с Попов Иван влизат в хола.

ПОПОВ ИВАН: На кака, на Кичка да кажа, да не ма чуе... може да й са каже както си е. Обаждам се на набора и пак са връщам. Нема нищо обезпокоително.

СТАМАТОВ: Бъдете спокоен, ще намеря подходяща форма да й предам. (*На Тошева*) Заповядайте.

ТОШЕВА: Искам да взема кърпичката си от палтото.

СТАМАТОВ: Да, разбира се. Сега ще Ви го донеса.

ПОПОВ ИВАН: Е, хайде, аз тръгвам.

Стаматов изпраща Попов Иван и се връща с палтото на Тошева.

ТОШЕВА: Колко съм разсеяна. Кърпичката ми е в чантата. Прощавайте.

СТАМАТОВ: Няма нищо. Големите творци са винаги разсеяни. *(Връща палтото обратно.)*

ТОШЕВА: Попитахте ме за репертоара на театъра.

ВИКТОРИЯ: Да. Ние следим нашия театър. Вие дори не подозирате с какъв интерес гражданите коментират всяка пиеса.

ТОШЕВА: О, да! Усещаме го по тишината в салона. Няма нищо приятно за артиста от това, да усети, че думите му се поглъщат със затаен дъх.

ЗАХАРИ: От три години не ходя на театър!

ТОШЕВА: Не Ви се сърдя.

ВИКТОРИЯ: Той е специален, не му обръщайте внимание.

ТОШЕВА: Защо? Може би не му харесваме.

ЗАХАРИ: Театърът днес се обезсмисли. Жалка имитация. Още по-лошо – фалшификат. Животът има много по-сериозни проблеми. За какво ви е да залъгвате хората с пошли мелодрами, когато наоколо има бедност, глад и смърт?

ТОШЕВА: Защо да показваме всичко това, когато всеки го вижда? Театърът е илюзия. Хората имат нужда от илюзии.

ЗАХАРИ: Какви илюзии? Илюзиите на делника. Гледах Ви преди войната в „Три сестри” на Антон Чехов. Там Вие играхте Маша, нали? Там също имахте илюзии, но илюзиите Ви бяха други – да се откъснете от делника, да заживеете друг живот. А сега какво играете? Мислите, че не знам? „Романс” от Робер дьо Флоранс и Кроасе, „Лесно ли им е на мъжете” от Паул Барабаш, „Злоустата мълва” от Хозе Ечерегай. Пошлост до пошлост. Сантиментални илюзии на еснафството!

ВИКТОРИЯ: В момента играят „Макбет”. И това ли е пошло?

ЗАХАРИ: Съкратен наполовина. И защо се криете зад Шекспир, за да кажете нещо? Кажете го направо.

ТОШЕВА: Какво искате да кажем! И какво зависи от нас, бедните артисти? Ние играем това, което ни предложат.

ЗАХАРИ: Не сте искрена. Хитрувате. Не е възможно да сте доволна от себе си.

ТОШЕВА: Не съм доволна, разбира се. Ако артистът е доволен от себе си, значи е време да се пенсионира. А мене ми се играе. Непрекъснато ми се играе, но вече не съм млада и не бих могла да играя всичко, което ми се иска.

ВИКТОРИЯ: Какво мечтаете да изиграете?

ТОШЕВА: О, списъкът би бил твърде дълъг. Няма да ми стигне времето.

РАЙНА: Може би Офелия? Или Жулиета?

ТОШЕВА: О, не! Ще бъде смешно. Вече съм на 35.

СТАМАТОВ: А Жана?

Пауза.

ТОШЕВА: Коя Жана? Не Ви разбирам.

СТАМАТОВ: Жана Д'Арк, смелата фанатичка, изгорена от Инквизицията.

ТОШЕВА: Тя също е била твърде млада.

ТОНИЧКА: Жана не е ли била луда?

КОНСТАНТИН: Тоничка, как така луда? Само е имала прозрения.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Аз също имам прозрения. Значи съм Жана. Емануела, аз Жана ли съм?

ЕМАНУЕЛА: Твоите прозрения са за лекар... Докторе, прегледай го, ако обичаш.

СТАМАТОВ: Но аз не съм невролог. Заведете Вашата Жана на друг лекар.

ЕМАНУЕЛА: Но моят лекар е в София на „Леге” 8, а „Леге” 8 беше разрушено от бомбите.

СТАМАТОВ: Съжалявам. Тук не мога да Ви препоръчам никого.

РАЙНА: Стамат, студено ми е.

СТАМАТОВ: Дай си челото.

РАЙНА: Целуни ме!... Не така! По-дълго.

СТАМАТОВ: Неудобно е.

РАЙНА: От кого е неудобно? Госпожице Тошева, обичате ли да се целувате на сцената?

ТОШЕВА: На сцената? Но това е нещо съвсем естествено. Не ми прави впечатление.

РАЙНА: Публичната целувка е предизвикателство към публиката. Театърът не е ли публичен дом?

СТАМАТОВ: Райна, ела за малко в кабинета!

РАЙНА: Не, любими! Пак ли си недоволен от мен?

ТОШЕВА: Аз не Ви се сърдя. Мнозина мислят така за нас, артистите.

ТОНИЧКА: Онази вечер в ресторанта един пиян офицер ми изпрати букет с бележка и 1000 лева, навити на руло. В бележката – адрес и три думи: „Само една нощ!” Какво си мисли този простак! Вие получавате ли подобни букети?

ТОШЕВА: Букети да, но бележка в букет – никога.

РАЙНА: Стамат, ти получаваш ли букети от твоите пациенти?

СТАМАТОВ: Не, скъпа.

ТОШЕВА: Вие ми хвърлихте букета, нали? Сега се сетих. От втория ред. Преди месец. Бях извънредно трогната.

СТАМАТОВ: Невъзможно. Бих искал, но не съм бил аз... С удоволствие ще го направя, ако ми разрешите.

ТОШЕВА: Припознала съм се. Жалко! Беше малко преди финала, още не беше запалено осветлението в салона.

РАЙНА: Стамат! Ти си бил, признай си. Не ревнувам.

СТАМАТОВ: Без теб на театър не ходя, скъпа. Ти знаеш.

РАЙНА: Искате ли да отидем в кабинета на Стамат? Ще ви прегледа на рьонтгена. Стамат, сваляш ли сutiените на дамите, когато ги преглеждаш?

СТАМАТОВ: Зависи от дамите.

РАЙНА: Мръсник!

СТАМАТОВ: Благодаря за комплимента.

РАЙНА: Прегледай присъстващите дами! (*Към Емануела*) Искате ли да започне от Вас?

ЕМАНУЕЛА: Отстъпвам реда си на по-възрастните.

ТОШЕВА: Следователно на мен.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Моля, моля. Тази вечер аз също съм дама. Докторе, да вървим.

СТАМАТОВ: Тебе скоро те гледах. Трябва да намалиш пушенето.

КОНСТАНТИН: Напоследък кашлям. Гласът ми лесно пада. Нещо ме дращи отвътре.

СТАМАТОВ: Заповядай, ще те видя.

ТОНИЧКА: Може ли и аз да дойда? Много ми е интересно. Константин, искам да те видя отвътре.

КОНСТАНТИН: Тоничка, колко си нетактична.

СТАМАТОВ: Защо? Елате, ще Ви го покажа.

РАЙНА: И Вашият глас ли пада? Стамат, виж я и нея!

ТОНИЧКА: Страх ме е.

СТАМАТОВ: От какво?

ТОНИЧКА: От каверна. Майка ми беше туберкулозна. Ако изведнъж се окаже, че и аз... Не, не искам.

СТАМАТОВ: Не се предава по наследство. Имате ли някакви оплаквания?

ТОНИЧКА: На височините се заморявам. Понякога имам бодежи.

СТАМАТОВ: Ще Ви видя. Заповядайте и двамата.

Стаматов, Константин и Тоничка влизат в кабинета.

РАЙНА (*в упор*): Вие от къде познавате Стамат?

ТОШЕВА: Не го познавах до тази вечер. Детето получи силен пристъп... Бях като обезумяла...

РАЙНА: А кой Ви го препоръча?

ТОШЕВА: Как да Ви кажа... Чувала бях за него.

РАЙНА: Лъжете! Вие се познавате от преди. Мислите, че не забелязвам как го гледате? Сякаш го дебнете. И каква беше тази история с букета?

ТОШЕВА: Наистина съм се припознала.

РАЙНА: Не Ви вярвам. Цял месец, казвате, как може да запомните?

ТОШЕВА: Същата вечер изчезна нашият сценичен майстор Геннадий Иванов. Познавате ли го? Затова съм запомнила.

ЗАХАРИ: Не го познавам и не искам да го знам.

ВИКТОРИЯ: Той нали е избягал?

ОХЛЮ БОХЛЮ: Не четете ли вестници? Лицето се търси.

ЗАХАРИ: Скрил се е при някоя дама. Ще се появи, бъдете спокойна.

ТОШЕВА: Мене не ме интересува съдбата му. Напълно ми е безразлично.

ЗАХАРИ: Такива като него не се губят.

РАЙНА: Захари, ти откъде го познаваш?

ВИКТОРИЯ: Живееше срещу ателието му. Зяпаше с бинокъл. Случайно го забелязах, не бях облечена и Захари хукна чак отсреща, хлопна на вратата му, но оня не отвори.

ЕМАНУЕЛА: Отвсякъде ни наблюдават,
надничат в нашите души,
ала това не ги руши –
те само по-корави стават.

Него ли видя от покрива като слизаше?

ЗАХАРИ: Не знам... И той да е, майната му.

РАЙНА: Страх ме е! Стамат! Какъв е този безкраен преглед?

Отваря рязко вратата на кабинета. Отвътре Тоничка изписква.

ТОНИЧКА: Не влизайте! Сега преглеждат мене?

РАЙНА: Тъкмо ще Ви видя отвътре. (*Влиза в кабинета.*)

ОХЛЮ БОХЛЮ: Защо не се обадиш в полицията?

ЗАХАРИ: От къде на къде?

ОХЛЮ БОХЛЮ: Видял си съмнителна личност.

ЗАХАРИ: Ти си полицейски информатор, не аз.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Обади се на твоя меценат господин Пеев! Колко ти плати за картината?

ЗАХАРИ: Платил ми е за труда. А на тебе за какво ти плаща?

ВИКТОРИЯ: Захари, моля те!

ЗАХАРИ: За колко души вече си донесъл, а? Криеш се зад продажното си вестниче. Правиш се на шут. И мислиш, че не си ми ясен? Кажи де, кажи, колко имаш в сметката си, колко станаха? Можеш сега да включиш и мен.

ОХЛЮ БОХЛЮ (*внезапно отрезвял*): Аз... може да съм... бездарник, нищожество... дребно журналистче... полуимпотентен, видиотен дядка... питай нея, тя ще продължи нататък какъв съм... но съвестта ми е чиста, питай нея... лудата, перушан поетесата, питай я, тя има нюх! (*Млъква, захлупва се на масата*).

Тишина. Емануела отива при него, гали го по главата.

ЕМАНУЕЛА: Охлю Бохлю, не плачи,
къщичката ти стърчи

най-отгоре на земята,
на върха на планината.
Твоите тънички рогца
ще превърна във перца
и ще литнеш с мене ти
в шеметните висоти.

ВИКТОРИЯ: Захари, ти си непоносим!

ЗАХАРИ: Ако не можеш да ме понасяш, хайде, вратата е отворена.
Никого не задържам.

ВИКТОРИЯ: Жесток, груб човек!

ЗАХАРИ: Откога чакам да го чуя. Показа ли си зъбите най-последно.
Жадувам за откровеност. Стига преструвки!

ВИКТОРИЯ: Сега разбирам защо всичките ти жени са избягали. Сега разбирам... Защото ги правиш пионки. Мачкаш ги като глина. Моделираш не само телата им, а и душите им, характерите им. Искаш да приличат на тебе... на твоята предварителна представа... такава, каквато ти е нужна. Ти си егоцентрик. Нищо друго не съществува за тебе освен самият ти и картината, която рисуваш... Аз съм модел, нищо повече, нали? А това, че мога да имам свои проблеми, свои... чувства... колко е далече това от тебе! За какво съм ти аз – да ти позирам и да ти пера чорапите.

ЗАХАРИ: Права си! Какво чакаш още? Махай се!

ВИКТОРИЯ: Ще се махна! Още сега! (*На Тошева*) Прощавайте... не исках така... пред Вас.

Излиза.

ЗАХАРИ: Малък семеен скандал... (*Към Охлю Бохлю и Емануела*) И малка семейна идилия! Скандалът при мене, идилията – при вас. Охлю, ти спечели. Майната му, а? Извинен ли съм?

ОХЛЮ БОХЛЮ: Ти си едно говедо. Ти не знаеш какво имаш. Когато го загубиш, ще разбереш.

ЕМАНУЕЛА:

Когато ме загубиш, ще ме намериш всъщност.

Ще ме загубиш рано, ще ме намериш късно.

Човекът е невежа, защото не разбира,
че кратко се живее, но дълго се умира.

ТОШЕВА: Колко хубаво! В момента ли го измислихте?

ЕМАНУЕЛА: Това са глупости! Изобщо всичко, което роди перверзният ми мозък, е глупост.

ТОШЕВА: Не говорете така. Вие сте толкова талантлива!

ЕМАНУЕЛА: За Вашите мащаби, може би.

ТОШЕВА: Вярно. Никога не съм играла на столична сцена... Вие на „Леге“ ли живеете?

ЕМАНУЕЛА: От къде на къде на „Леге“?

ТОШЕВА: Споменахте преди малко един разрушен адрес.

ЕМАНУЕЛА: Така ли? Не си спомням. Моментално забравям всичко, което изрека. Охлю, защо не записваш гениалните ми прозрения, така изчезват за бъдещите поколения.

Влизат Райна и Тоничка.

ТОНИЧКА: Какво щастие! Нямам каверна. Дробовете ми са чисти.

РАЙНА: Тоничка, ти си толкова красива! Мъже, пропуснахте големия си шанс да видите гърдите на Тоничка. Същинска Венера Милоска!

ТОНИЧКА: Преувеличаваш, мила. Вътре е тъй тъмно.

РАЙНА: Тоничка! Предчувствам, че ще станем приятелки. Можете ли да си представите, та аз станах от леглото специално, за да Ви видя. Госпожице Тошева, Стамат ще Ви извика след малко. Останаха с Константин на някакъв таен мъжки разговор. Три минути, не повече, така каза да Ви предам. Къде е Виктория?

ЗАХАРИ: В тоалетната. Всеки момент ще дойде.

Неочаквано Виктория нахълтва в хола. Тя е запъхтяна и уплашена.

ЗАХАРИ: Нали ви казах, всеки момент ще дойде.

ВИКТОРИЯ: Спря ме някакъв тип. Какъв ужас!... Къде отиваш? Как се казваш? Веднага да се връщаш откъдето си дошла. Има блокада. Никой не може да се движи в района. Какъв ужас!... Доведи ме чак до вратата... И изчезна.

В този момент токът угасва. От горе се чува писъкът на Кичка.

КИЧКА: Иване-е... Иване-е... Утрепаха те, бре Иване-е... Майчице, Иване-е, братчето ми, утрепаха го, майчице.

4

Свещите са запалени заедно с две газени лампи. Всички присъстващи са обърнати към артистката Аделина Тошева, качена на стълбата като на сцена.

ТОШЕВА: Духове,

открили моите злодейски мисли,
смажете пола в мене – всичко женско –
и от пети до теме ме налейте
със безсърдечност. Отрежете пътя
за всяко разкаяние, така че
да не открият страшния ми план.
(към Доктора, като към партньор)
О, мой Макбет, ти си така прозрачен,

че всеки може да те прочете.
 Хитрувай, мили мой! Стани такъв,
 какъвто е светът около тебе –
 единствено така ще го измамиш.
 Преструвай се на цвете, а във същност
 бъди змията, скрила се под него.
 ...Решителна е тази нощ. След малко
 ще дойде Гостът. Ще го нагостим.
 На мене остави – аз да изпълня
 задачата на таз голяма нощ.
 И аз съм кърмила дете и зная
 как сладко е да суче от гърдата,
 с очи затворени да се усмихва,
 но даже и тогава бих могла
 беззъбите венчета да откъсна
 от млечното зърно и със замах
 главата му да пръсна във стената.

Докторът внезапно изтървава чашата си. Всички погледи се отправят към него.

Недейте се тревожи, драги гости!
 Това се случва често с моя мъж,
 от младост още. Стойте си спокойно!
 След миг ще се оправи. Само, моля
 не гледайте към него – туй го дразни:
 И удължава пристъпа му. Яжте!
 Ти мъж ли си? Тогава засрами се
 от тези стряскания без причина.
 Какво се блещиш? В крайна сметка гледаш
 към празен стол...
 Човешка кръв се лее не от вчера.
 Налейте вино! Още, да прелива!
 Със странния си уплах, Вий, съпруже,
 смутихте тъй приятната вечеря.
 Защо стоите още, драги гости!
 Свободни сте! Излизайте си вкупом
 без спазване на сановете. Бързо!
 ...Така далече
 нагазихме в река от кръв, че вече
 не можем да се върнеме обратно
 и ще затънем в нея безвъзвратно.
 Не сме привикнали на кръв пролята –
 все още сме новаци в занаята.

Настава тишина. Няма аплодисменти. Няма коментар.

Тошева не се покланя. Слиза от стълбата, бавно се отправя към антрето.

ТОШЕВА: Извинете ме... Трябва да си тръгна. Безпокоя се за детето.

СТАМАТОВ: Госпожице Тошева!... Един момент... Бихте ли ми отделили малко време?

ТОШЕВА: Не ме изпращайте... Няма нужда.

СТАМАТОВ: Не ме разбрахте. Искам да Ви кажа нещо... Важно е!... Елате за малко в кабинета ми...

Всички мълчат. Тошева тръгва към кабинета. След нея Докторът с газена лампа в ръка. Оскъдната светлина хвърля причудливи сенки по рьонтгеновия апарат, инсталиран в средата на кабинета. Докторът говори задъхано, почти шепнешком.

СТАМАТОВ: Госпожице Тошева, нямам почти никакво време... Вие разбрахте всичко, нали... След малко тук ще дойде полиция. Чакам един човек... Не бива да идва, предупредете го, моля Ви... Вас Ви познават, няма да Ви спрат... Не е далече... На пътя Ви е...

ТОШЕВА: Но как... Защо аз... Не, не мога... Не ме забърквайте!

СТАМАТОВ: Вие сте наша, по очите Ви се чете, че сте наша... не може да не ни симпатизирате. Убеден съм в това!

ТОШЕВА: Какъв сте Вие... Какво искате да кажете... Кой сте вие?

СТАМАТОВ: Комунист съм и Вие го знаете... И можете да ме предадете още сега... Вън чакат.

ТОШЕВА: Но това е някакъв кошмар... Какво искате от мен?

СТАМАТОВ: Нямам време... На никого не мога да разчитам. Опитих с Константин – категорично отказа.

ТОШЕВА: Аз също ще Ви откажа... Имам дете. Не мога да го жертвам.

СТАМАТОВ: Не е опасно... Те ще Ви пуснат. Познават Ви... Ще почукате два пъти кратко, спирате и после още веднъж...

ТОШЕВА: Моля Ви, не говорете повече! Не искам да слушам.

СТАМАТОВ: Вие знаете, че букета Ви хвърлих аз... Знаете, че имаше нещо в този букет и той беше за Генади Иванов... И не предадохте Генади, нали? Значи, сте наша, не го крийте... Няма да позволим да Ви се случи нищо лошо. Ще кажете: Жана е вече здрава, няма нужда от лекар... Само това.

ТОШЕВА: Слушайте... Не мога да ви понасям... Мразя ви. Искам спокойствие...

СТАМАТОВ: Не ни мразите... Вие вече чухте достатъчно, за да ме окачите на бесилката, и все пак няма да ме предадете... Остава да Ви кажа адреса.

ТОШЕВА (*внезапно*): Добре... Приемам... Кажете го.

СТАМАТОВ (*след пауза*): Знаете ли... изведнъж станахте друга. Сега вече не сте искрена... Някак не Ви вярвам!

ТОШЕВА: Проверявате ли ме? С какво право?

СТАМАТОВ: С какво право!... Къде е нашият другар Генади? Вие сте последният човек, който го е видял. Кой го предаде? Имаме всички основания да смятаме, че това сте Вие... Госпожице Тошева, Вие сте агент на полицията.

ТОШЕВА (*поразена, постепенно набира самообладание*): Вие комедия ли разигравате?... Я виж ти какъв човек сте били! Просто да не повярваш!... Такава наивна фасада и такава хитра външност. Вие, докторе, сте си сбъркали занаята. Вие сте за нас, за театъра... Елате при нас – великолепен артист става от Вас.

СТАМАТОВ: Вие никъде няма да излезете!... Вие ни дължите сериозни обяснения и ще ни ги дадете. А сега отивайте при гостите и няма да мърдате от стаята!

ТОШЕВА: „Преструвай се на цвете, а във същност
бъди змията, скрила се под него!”

Внимавайте, докторе! Не си играйте с огъня! Аз не съм толкова беззащитна, колкото Вие си мислите. Сега Вие ще ме слушате, а аз ще говоря... Положението ви, лично Вашето е безнадеждно. Къщата Ви е под наблюдение. В полицията чудесно знаят кой сте Вие, но преди всичко искат да узнаят кой е ЖАНА. Мъж или жена? Вътре или вън?... Вие казвате – навън. Аз казвам: ЖАНА Е ТУК и само ние двамата с Вас знаем коя е тя... Не се опитвайте да ме закачате! Каква съм, няма значение. Предлагам Ви малка сделка. От мен зависи да издам ли лицето, което носи името ЖАНА. Мога да го направя, а мога и да премълча... Сега Вие ще ме пуснете да си отида, а аз...

СТАМАТОВ: Клопка след клопка!... Кой Ви прати тук? Мислите, че не разбрах инсценировката с детето Ви? Аз съм лекар, не можяхте да ме излъжете.

ТОШЕВА: И все пак Вие ме поканихте.

СТАМАТОВ: Поканих Ви нарочно. Ние отдавна Ви следим... Днес Вие бяхте в Обществена безопасност, нали? И това знаем.

ТОШЕВА: Направете си тогава съответния извод.

СТАМАТОВ: Направили сме го. И за това няма да излизате никъде. Ако излезете, това ще е с краката напред.

Влиза Райна.

РАЙНА: Стамат, не преглеждаш ли твърде дълго дамата? Гостите скучаят. И защо в такава тъмнина? Токът дойде.

СТАМАТОВ: Да, скъпа. Тъкмо свършихме. Разговоряхме за детето на госпожицата. Трябва да смени малко климата, да отиде на планина... Заповядайте, госпожице Тошева. Гостите Ви очакват.

В хола вече е светло.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Госпожице Аделина! Искях да Ви кажа преди малко... Вие бяхте великолепна. Чест за нашия град е, че Ви има.

ТОНИЧКА: Наистина, Вие бяхте потресающа! Особено това... „Човешка кръв се лее не от вчера...” Кичка горе още плаче.

РАЙНА: Нищо му няма на Ванчо. Жив и здрав си е, такава ми е предчувствието... И от какво толкова се страхува?

ЕМАНУЕЛА:

Хайде, мой добър войник,
да наденеш своя щик,
да препашеш своя меч
и да тръгнеш надалеч.
Нищо, че е още здрач,
че се чува още плач,
че по твоята земя
крачи страшната ламя.
Правото на твоя вик,
правото да си войник,
да се браниш от беда
се нарича свобода.
Ето, в морската вода
се бунтува свобода.
Ето, в птичите гнезда
се излюпва свобода.
Ето, в малката звезда
се разискря свобода.
Ето, моята следа
ти показва свобода.

ЗАХАРИ: Това е вече друга работа. Сега ли го измисли?

ЕМАНУЕЛА: Не... То е от тайния ми архив. Запомни, Охлю, ако умра преди тебе – „Леге” 8, развалините на мазето. Там ще го намериш.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Никога няма да си позволя този лукс, да те надживея.

КОНСТАНТИН: Имате ли го написано? Бихте ли ми го подарили?

ЕМАНУЕЛА (*отваря чантичката си*): Заповядайте.

Константин сядна на пианото.

КОНСТАНТИН: Защото сме блокирани, ще пеем забранени песни. Посвещавам тази песен на Вас, госпожице Емануела, и на Вас, госпожице Тошева. – (*Импровизира на пианото, пее*).

Хайде, мой добър войник,
да наденеш своя щик,
да препашеш своя меч
и да тръгнеш надалеч.

А ние, дребни мижитурки сме се свили в черупките си и каканижем глупости. Правим се, че не виждаме какво става наоколо. Приспособили сме се. Цветът ни се е слял с околната среда. Хамелеони във вратовръзки.

Нищо, че е още здрач,
че се чува още плач.

Чувате ли как вие жената горе! Не вие, а пее!

Че по твоята земя
крачи страшната ламя.

Нека влезе и ме арестува. „Защо ме взе в прегръдките си луди и ме затвори зад желязната врата”. Глупости!

Правото на своя вик,
правото да си войник,
да се браниш от беда,
се нарича свобода.

Тоничка, повтаря се! (*Тоничка запява с него*) Свобода, Удобна дума за пеене! Три широки гласни: О, О, А! Сво-бо-да! Великолепна поетеса сте, госпожице Емануела!

Константин и Тоничка свършват. Тишина.

РАЙНА: Стамат, искам да си вървя. Не съм добре, имам температура.

СТАМАТОВ: Ще останеш да спиш тук. Ще се обадиш по телефона на вашите.

РАЙНА: Не! Ти знаеш уговорката ни. Преди да се оженим, не!

СТАМАТОВ: Навън има блокада. Не може да се излиза. Ето, дори госпожица Тошева не може да излезе.

РАЙНА: Тръгвам сама.

Отвън се звъни продължително, нервно...

СТАМАТОВ: Това са те...

Всички се вцепеняват. Стаматов излиза да отвори. В хола нахълтва Попов Иван с пушка в ръка и рухва на пода. Той е без куртка. Бялата му риза е напоена на рамото с кръв. Райна и Тоничка изпищяват в един глас. От горе по стълбата се втурва Кичка.

КИЧКА: Иване... Иване, бре... Милото ми... Братчето ми... Жив ли си, бре Иване...

ПОПОВ ИВАН: Жив съм яз! Жив съм... Като изрових пушката ме срещнаха.

КИЧКА: Света Богородичко!... Добри хора, скрийте го някъде. Дохторе, дека да го скрием братчето ми?

СТАМАТОВ: В кабинета, бързо! Да се притисне зад апарата и да не шава.

ЕМАНУЕЛА: Елате с мен. Ще Ви заведа на покрива. Оттам е по-лесно.

ПОПОВ ИВАН: Яз не исках тук... не исках да ви обезпокоявам именния ден, ама ме завардиха... Немаше къде. Никой не ма виде. Бегах им още на три ъгъла от тука. Нема да ви обезпокояват... Пък, ако ви обезпокоят, яз съм насреща.

ЕМАНУЕЛА: Хайде, хайде, ела да те видя... Ще се скриеш между двата комина и няма да шаваш. После ще тръгнеш с мене като вдигнат блокадата.

ПОПОВ ИВАН: Яз съм за шумата!

ЕМАНУЕЛА: Всички сме за там... Хвани ме под ръка, не се стеснявай такъв като госпожица. Я, по-добре ме прегърни... Чакай! Докторе, той има кръв! Бинт, риванол! Бързо!

РАЙНА: Нека аз. Оставете на мен.

ВИКТОРИЯ: Аз мога най-добре. В сиропиталището аз съм и милосърдна сестра.

ТОНИЧКА: Първо трябва да се дезинфекцира.

ОХЛЮ БОХЛЮ (*докато жените превързват Попов Иван*): Една му с билки раната върже, друга го плисне с вода студена, трета го в уста целуне бърже... Господи, защо не тръгна и аз за шумата... Иванчо, послужи ми с пушката си.

ЗАХАРИ: Аз имам един стар пищов, мога да ти го дам.

КОНСТАНТИН: Невероятно!... Всички ли шумкари изглеждат така... Колко е просто!... Госпожице Тошева, как мислите? Лошо ли Ви е? Какво има?

ТОШЕВА: Нищо! Просто съм много уморена. Представлението... Детето... Сега всичко това.

СТАМАТОВ: Надявам се, че ще бъдете дискретни. Всички сме съучастници. Ясно си давате сметка за положението, нали?

Попов Иван е превързан и Емануела го води горе.

След тях върви Кичка...

В хола всички са застанали в напрегнато очакване.

Дълга пауза.

Споглеждат се. Мълчат...

ОХЛЮ БОХЛЮ: И рече Исус: един от вас ще ме предаде.

СТАМАТОВ: Не ме е страх от Юди. Ако вие се плашите, кръста ще поема сам. Никой от вас няма да пострада. Домът е мой. Отговорността също.

РАЙНА: Стамат, аз съм с тебе. Баща ми, ако потрябва, също.

ТОНИЧКА: Колко е страшно! И колко хубаво, а Константин? Константин, ти бил ли си в Киев? Аз съм оттам, не съм ти казвала. И не го помня изобщо. Била съм на три години, когато нашите са избягали от червените. Избягали, а все за Киев плачат. Когато разбрахме, че си го

върнахме обратно, татко изпи перцовката от деветнайста година. Щеше да я пази за сватбата ми, пък я изпи.

ЗАХАРИ: Не разбрах, от кои като си го върнахте?

ТОНИЧКА: От немците, естествено... Нашите ще дойдат и тук. Ще ни вземат със себе си в Киев. Ще дойдеш ли с мен, а Константин?

КОНСТАНТИН: Ако оцелеем тази вечер, обещавам ти, ще дойда. Защо се бавят? Защо още не идват? А може би ще ни се размине? А?

ЗАХАРИ: Страхуваш ли се?... Защото аз се страхувам... Виктория, ела при мен. Майната му на всичко, да се сдобрим, а?

ВИКТОРИЯ: Панталонът ти пак е изцапан с боя. Как не съм забелязала! Може ли такова нещо – на имен ден с боядисан панталон. В ателието ще го изчистим с терпентин. Единственият ти панталон за хората.

ОХЛЮ БОХЛЮ: За укривателство – доживотен затвор или смърт. ЗЗД. Защо се бавят горе?

РАЙНА: Горкият Ванчо. Стамат, иди виж какво става.

СТАМАТОВ: Ще се справят. Не бива да мърдам от хола, може да дойдат всеки момент. И не стойте така като втрещени. Веднага се познава, че сме гузни. Стига сте шепнели.

От горе мълчаливо слизат Емануела и Кичка.

Госпожице Емануела, довършете ми посланието си за именния ден.

ЕМАНУЕЛА: До къде бях стигнала?

ОХЛЮ БОХЛЮ: До разкъсаната ти утроба. Наздраве, любов моя!

ЕМАНУЕЛА: Наздраве, Охлюве мой!... Ще започна отначало.

Във вените кръвта ми тича
като жребец по хиподрум,
във черепа ми коленичи
безумството на моя ум,
езикът ми – гореща магма –
изплюва словото вулкан,
удавницата диафрагма
поглъща въздуха пиян,
утробата ми се разкъсва
като небе от бомбен взрив
и няма, няма да възкръсне,
за да роди друг някой жив.
Тогава кой ще излекува
измисления ми живот,
когато тъжно съществува
измъченият мой народ,
оре земята и копае
и бърше потното чело
и тайно в себе си мечтае
да свърши страшното тегло.

Никой не знае как да реагира. Мълчат.

РАЙНА: Стамат, то не е за тебе.

ОХЛЮ БОХЛЮ: И то е от „Леге” 8... Добре се наредихме с тебе, любов моя, карай да върви. Интересно, от къде ще изскочи заекът.

Емануела подава листчето на доктора.

РАЙНА: Стамат, скрий го някъде. Може да го намерят като дойдат.

СТАМАТОВ: Сложи го в чантичката си. Тебе няма да претърсват.

РАЙНА: Нима ще ни претърсват?! Колко интересно! Имам чувството, че съм героиня на криминален роман.

КОНСТАНТИН (на пианото): Как беше това... „Тогава кой ще излекува измисления ми живот, когато тъжно съществува измъченият мой народ...”

КИЧКА: От малко си е такова. Вратоглаво. Като идем на реката и току се завре в подмолите. Ние с мама перем с тупалките потурите на тейко, а то се подаде от вира и в ръката си държи змия. Стиска я за шията, а змията се увила около ръката му. Все белята си търси. После като умря тейко, все става нощеска от кревата, все става и ходи някъде и яз една вечер по него, по него, а то – в гробищата и му говори на тейко: Яз тебе, тейко, нема да та посрамя. Ти все ми думаше – учи, бе, Иванчо, учи, оти да не останеш кат мене неук, пък яз не та разбирах, глупав бех и малък, ама твойто умирање ма направи голем и на огън ке са пържа, на шиш ке са въртя, ма ке са изуча... И пак отиде на училището в града, дето беше бегало, оти му са подиграваха градските деца на селската разговорка. И са изучи до третий клас и не можахме повеќе, пари немаше. И то пое оралото, ама яко, работно, наравно с воловете теглеше. И една мома си завъртя, Сийка, на Стоенча Бахчеванчето момиче. И щеха да са земат, ама то не рачи, како вика, що да зачерням Сийка, първом казармата да си отслужи, ако ма иска, ке ма чака... И яз за него са трепа тука да прислугвам, да му събера малко пари, та да вдигнем сватбата...

Всички мълчат. Чакат.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Всичко друго мога, но на физическа болка не издържам. Веднъж да ме ударят по бъбреците и всичко ще си кажа... Половин час никой не идва. Може да ни се размине... Госпожице Аделина, как инсценирате бой в театъра? Наистина ли си биете шамарите или на ужким?

ТОШЕВА: Ще ви кажа нещо весело за шамарите... Имаше една такава пиеса – „Ухажвай ме и ще ме спечелиш”. Вече не помня автора. Това беше някъде 28-ма година. Аз бях млада. Хубава не мога да кажа, защото никога не съм била хубава. Играем в едно село. Декорът,

костюмите мъкнем с наети каруци. Мъжкият състав – в каруците, а ние жените, пет бяхме тогава, начело с директора – на файтон. Читалището – от Добри Войниково време, публиката – калпаци, забрадки, дечурлига. На първия ред – попа, кмета, даскала, доктора – интелигенцията с жените си. *(Към Емануела)* Бихте ли ме почерпили с една цигара?... Сюжетът – елементарен. Той я ухажва, тя кокетничи, поощрява го с очи, с усмивка, но не му позволява никакви волности. Той се казва Жан, тя Жана. Аз играех Жана, а един колега, вече покойник – Жан. Първата ми роля!... Действието се развива в неговия дом. Жана му е дошла на гости, разположила се е в креслото ето така. Жан нервно пуши цигара. Пиесата беше в стихове, допотопен превод.

– Жана, щом тук си вече,
не можеш току тъй да си вървиш.
Аз няма да те пусна. Вън е тъмно
и лампите угаснаха отдавна.
Ти ще останеш най-подир при мен.
Любовна треска ме тресе. Не мога
да издържа аз вече нито час.

Тя, разбира се, няма намерения да си тръгва, седи си в креслото и се превзема:

– Но Жан, не е прилично да остана.
Какво ще си помисли обществото?
Аз трябва да си тръгна в този миг.
– Отдавна си играеш ти със мене.
Отдавна ти сърцето ми разкъсваш,
но няма да те пусна вече аз.
– Ти ще ме пуснеш!
– Няма да те пусна!
– Пусни ме, Жан!
– Не ще те пусна, Жана!

В този момент той трябва да тръгне към нея и да я целуне, а тя трябва да му удари шамар.

СТАМАТОВ *(смее се, към Райна)*: Имаше вече такъв случай. Не е интересно.

ТОШЕВА: Тук почва интересното... Жан ме целува, аз му цапнах един шамар – предварително репетиран. Допирам ръката си до бузата му, а той тайно плясва с ръце... И тогава стана попа, качи се на сцената, че като му зашлеви един такъв шамар, горкият ми колега падна на земята. „Така ли се пази чест, ма моме – каза. – Хайде, отивай си по живо по здраво, аз тоя ще го оправя”.

Общ смях.

И аз си тръгнах. (*Неочаквано към Захари*) Ако обичате, палтото ми. (*Към Кичка*) Извикайте брат си да ме изпрати. Ще тръгне с мен... Какво чакате? Мене ме познават. Предимство на занаята. Никой няма да се сети.

СТАМАТОВ: Кичке, стой тука! Не мога да допусна това.

ТОШЕВА: Но, докторе, това е единственият изход. Вие виждате – всяко забавяне може да се окаже фатално.

СТАМАТОВ: Госпожице Тошева, саможертвата е благородно нещо, но Вие поставяте в опасност не само своя живот.

ТОШЕВА: Всичко ще завърши добре, уверявам Ви. Аз имам дете и също ценя живота си.

СТАМАТОВ: Съжалявам, но не мога да Ви пусна. Захари, задръж палтото на госпожица Тошева.

ТОШЕВА (*на Кичка*): Повикайте брат си. Бързо. Повярвайте ми, тук ще го убият.

СТАМАТОВ: Кичке, стой тук... Няма да излизате никъде. Забранявам Ви!

ТОШЕВА: Забранявате ми?! С какво право? Докторе, Вие сте твърде неучтив домакин... Господа, няма ли да защитите една дама, която иска да се прибере при детето си?

ЗАХАРИ: Стамате, това е рисковано, но разумно. Госпожицата е известна личност. Ще преоблечем войничето. Ето, ще му дам панталона си.

СТАМАТОВ: Страх те е!... Всички мълчите, защото сте страхливци и искате да се освободите от отговорност.

КИЧКА: Пък да вземем да го предрешим, а? Да му наденем панталоните и една мека шапка да му сложим на главата. Иване, Иване, бре!...

СТАМАТОВ: Тихо!... Не викай!... Вие нищо не знаете. Вие сте слепи. Никой няма да мърда от тук.

ОХЛЮ БОХЛЮ: „Пусни ме, Жан! Не ще те пусна, Жана!” Остава да си размените шамарите.

ТОШЕВА (*към Емануела*): Качете се Вие... Кажете му да слезе... Бързо и тихо.

ЕМАНУЕЛА: Вие ми отнемате единствената възможност да направя нещо в живота си... Аз също бих искала да го изведа, но с Вас е по-сигурно. (*Тръгва.*)

СТАМАТОВ (*прегражда ѝ пътя*): Недейте! Няма да Ви позволя. Момчето ще остане тук до утре. После ще видим.

ЕМАНУЕЛА: Утре е твърде далече... По-добре сега.

РАЙНА: Стамат, по-добре сега.

СТАМАТОВ: Добре... Но първо ме изслушайте... Няколко думи и ще решим заедно.

ТОШЕВА: А мене ще ме пуснете ли? Сама?

СТАМАТОВ: Не! И Вас няма да пусна. Особено Вас.

ТОШЕВА: Госпожице Райна, не се ли досещате защо Вашият годеник не иска да ме пусне? Последна ли ще ме оставите, доктор Стаматов? Какво си мислите, ние артистите сме лесни, нали? Един букет, хвърлен на сцената, няколко сладки думи в кабинета на тъмно.

СТАМАТОВ: Не Ви позволявам.

ТОШЕВА: Не ми позволявате! Той не ми позволявал! Чувате ли го? Той предявява вече и права над мен.

РАЙНА: Стамат, не те е срам!

СТАМАТОВ: Тя лъже... Не ме карайте да кажа истината. Внимавайте, госпожице Тошева, играта Ви е опасна.

ТОНИЧКА: Но за какво става дума, Боже мой? Константин, намеси се.

ТОШЕВА: Добре, кажете истината! Кажете я!... Не смеете... Не аз, а Вие се страхувате от истината. Добре, докторе, приемам предизвикателството.

СТАМАТОВ: Ще съжалявате!

ТОШЕВА: Уважаеми дами и господа... Тази вечер Вие присъствате на последното мое галапредставление... На моя малък бенефис. Аделина Тошева в ролята на Мата Хари! Шпионаж и контрашпионаж! Колко съвременно! Аплодисменти!... Следва изпълнение на ролята на лейди Макбет. Ето я! (*Изважда от чантичката си пистолет.*) Лейди Макбет, кръвожадната убийца, готова да пръсне главичката на детето си, заради короната. Не мърдайте, докторе!... И накрая – Аделина Тошева в ролята на Жана. Жана, която Жан не иска да пусне. Жана, която нарочно влиза в клопката на Жан, за да го разобличи с риск за честта си... Следва шамара на обществото по лицето на Жан...

СТАМАТОВ: Стига комедии... Сега ще Ви...

ТОШЕВА: Мълчете, ще стрелям!

РАЙНА: Стамат, моля те, Стамат!

ТОШЕВА: А кой е всъщност Жан? Следва кратък режисьорски анализ. Докторе, разрешавам да ме поправите, ако сбъркам някъде... Имало едно време един беден, но честен студент по медицина. И той бил като другите бедни, но честни студенти, ходел на лекции, мръзнен без печка, едва плащал наема за тясната мансарда, имал колики от студентската менза и носел червена студентска шапка. Обаче... дошъл при него един ден някакъв човек, цивилен, с черна мушама и бомбе на главата. Ето Ви 100 хиляди като начало, му казал той. Нищо друго не искаме от Вас, само най-обикновена информация. За какво си говорят студентите. Кой членува в тяхната нелегална организация...

СТАМАТОВ: Долна шпионка... Провокираш ме, така ли? Приписваш ми собствената си подлост!

ТОШЕВА: Не мърдай!

РАЙНА: Стамат!

ТОШЕВА: Успокойте се, госпожице... Ще стигнем до настоящето. Започнал докторът да преглежда хората и отвън и отвътре, да им заснима

душите и да праща снимките там, където му плащали скъпо и прескъпо. Така си купил той тази скромна къща. Така осъществил детската си мечта да има собствен ръонтгенов апарат. Защото докторът бил амбициозен, с големи планове за бъдещето: специализация в Германия, професорска титла и богат спокоен живот след войната с Вас, госпожице Къосеиванова. Много пациенти заснел той и изпращал съответните „вътрешни снимки” на своя също тъй амбициозен шеф – господин Симеон Пеев... Доктор Стаматов – гордостта на господин Пеев. Блестящото му изобретение! Най-тайният му агент... Дами и господа, тази вечер вие също бяхте негови пациенти, но главният му пациент бях аз... Жана... Един букет, малка прозрачна клопка с неговия колега от театъра, сега покойник, господин Генеди, агент № 2...

СТАМАТОВ: Убийца... Тя го уби. Тя всички ни ще убие...

ТОШЕВА: Лъжете се, господин Стаматов... Ето вижте! (*Хвърля му пистолета.*) Театрална бутафория!... Безобидни сме ние, артистите... Безпомощни сме... (*Уморено сяда на стъпалата.*) Мили, добри, талантливи хора... Това е всичко... Или почти всичко... Аз ви обичам... Изключвам тази личност. Оставям го на вашия мълчалив съд... на годеницата му... на собствената му съвест... Не всеки може да бъде борец... Толкова е трудно... Страшно е, уверявам ви... Но всеки би трябвало да остане човек в това нечовешко време... Запазете спокойствие... Съберете всичките си сили... Никой няма да дойде тук, докато аз не изляза от тази къща... Трябва ми една малка подкрепа... Задръжте тази личност... Десет минути, не повече... Аз ще измъкна това войниче. Зная как. Артистката Аделина Тошева ви обещава това... Вярвам, че не се разделяме задълго... А понякога, ако се сетите... посещавайте детето ми... Докато се върна.

Изправя се, тръгва по стълбата... Изстрел... Тошева бавно се свлича надолу. Докторът прибира пистолета си в джоба, след като е издухал дулото му... Това е толкова неочаквано за всички, че никой все още не вярва на случилото се. И още преди да успее някой да реагира, в хола нахълтват четирима. След тях Симеон Пеев. Знак с ръка. Професионално претърсване. Докторът сам подава пистолета си... Всички мълчат. Само Райна плясва по ръката човека, който я опипва. Тя цялата се тресе от ужас.

ПЕЕВ: Нея не!

Пеев се приближава до трупа.

Изнесете я... Предайте я на другите. И в колата.

Двама повличат мъртвата Тошева по пода. Виктория заплаква, скрива се в Захари... Онези се връщат.

СТАМАТОВ: Горе. Между двата комина.

Пеев дава знак с глава. Кичка хуква нагоре по стълбата.

КИЧКА: Иване-е... Бегай... Убиха те!

Единият ѝ запушва устата. Държи я здраво, докато другите се качват горе... Връщат се.

ПЕЕВ: Търсете вѐн! В двора! В съседните дворове. Каква несъобразителност... Всички навѐн.

Четиримата излизат.

ПЕЕВ: Недопустима грешка, доктор Стаматов... Как можахте! Такъв талант!

СТАМАТОВ: Не зная как стана... Не разбрах... Тя сама си го търсеше.

ВИКТОРИЯ (*в истерия*): Убиец!... Колко деца сте разплакали... Захари, пусни ме... Ще ви удуша... Убийци... Превърнахте държавата в сиропиталище за сираци... Не мога повече да мълча... Защо мълчите? Кажете им го!... Пусни ме!... Плюнка си ти. Всички сте плюнки... Мъже... Убиха една жена пред очите ви, а вие мълчите... Капчица доблест няма у вас. Пуснете ме!

ПЕЕВ: Пуснете я, господин Захариев... Кажете, госпожице Виктория, какво има? Какво Ви вълнува? По-спокойно... Слушам Ви.

ВИКТОРИЯ: Не мога да гледам благообразната Ви мутра. Кървавите Ви ръце, скрити в бели ръкавици... Меценат на изкуството! Палач... Какво чакате, арестувайте ме... Има закони все още в тази държава... Има съд... Има свидетели. Поне един ще каже... Ще кажете, нали? Защо мълчите, кажете, че ще кажете!

ПЕЕВ: Вие искате да Ви арестувам?... Добре. Ще изпълня желанието ви. (*Изсвирва със свирка, влиза един.*) Колата с трупа чака, нали? Госпожица Виктория ще му прави компания. Жива! Не се безпокойте!... И засега без процедури!

Виктория тръгва сама, без да погледне Захари.

А вие, господин Захариев? Имате ли да добавите нещо?

ЗАХАРИ: Да... Имам. Виждате ли тази картина. Липсват ѝ само гвоздеите. Това, господин Пеев, съм аз... Попълнете колекцията си. (*Изхрочва му се в лицето.*)

Пеев се избърсва с кърпичката си.

ПЕЕВ: Ще излезете сам, нали? На вратата ще Ви поемат.

ЗАХАРИ: Знам... Майната му на всичко.

Захари излиза.

ПЕЕВ: Друг някой да каже нещо?... Така и предполагах. Сега сме вече свои хора... Госпожице Кичка, вие може да се оттеглите засега.

Кичка машинално се качва горе.

Разбирам ви всички. Много добре ви разбирам. Вашата човешка същност е дълбоко потресена. Случилото се е ужасно. Повярвайте, не го исках. Доктор Стаматов, предполагам също... Вие сте неволни свидетели на една от нашите ежедневни операции. Операция „Жана”. Сложна, трудна операция... У мене се бореха две чувства – противоположни, драматични и човешки. Ще ви въведа накратко в същността на операцията... Уважаваната от всички и най-вече от мен госпожица Аделина Тошева – така подозирахме, така се и оказа – беше фанатичен и дългогодишен, подчертавам това, добре прикрит функционер на забранената от закона известна вам терористическа организация... Умна, не мога да отрека. Храбра. Интелигентна. И точно затова крайно опасна. (*Изважда папка от чантата си.*) В нейното разконспириране взеха участие няколко души. Един от тях загина при изпълнение на служебния си дълг и неговото име, господин Панайотов, ще се появи, надявам се, във Вашия вестник със съответния патриотичен текст... Ние с доктор Стаматов разработихме следния вариант. Банална, елементарна клопка. Говоря ви съвсем откровено. Умишлено банална. Букет с празна бележка, която Генади Иванов трябва да вземе пред очите на госпожица Тошева. Как ще реагира тя? Както и предполагаме. Тя дойде на другия ден лично при мен и доложи за случилото се. Ние съответно отидохме да инсценираме арест в дома на Генади Иванов, но тук ни очакваше неприятна изненада. Същият беше намерен убит. (*Изважда и прибира документи, безстрастен.*) Задачата се усложни. Наложих се да създадем легенда за изчезването на Иванов, да пуснем мълвата, че е в нелегалност. Да чакаме днешния Стефановден... Можете да си представите трудността на моята задача. Днес след обяд извиках госпожица Тошева. Не мога да не се възхитя от нейното самообладание. Великолепна артистка! Прекрасно знаеше за какво я викам и храбро прие ръкавицата да играе сред вас ролята на Мата Хари. Тънък психологически етюд. Взех съответната сума. Подписа съответната декларация. Ето я. Уви, сега вече е излишна. (*Скъсва я.*) В случая тя ме надигра с Ваша помощ, доктор Стаматов. Умря пред свидетели като терористка. Аз съм реалист. Знаем, че дори всички вие да ми обещаете, не можем да поддържаме версията, че е била наш агент... Нещо повече. Ние сме принудени да се лишим от вашето тайно сътрудничество, доктор Стаматов. Аз Ви благодаря за достойно изпълнения дълг, но Вие сам зачеркнахте по-нататъшната си кариера сред нас. Аз Ви разбирам, Вашата задача беше извънредно опасна... Да проверите за последен път Аделина Тошева. Да съберете доказателства, аргументи. Да я предизвикате, да я извадите от релсите. За съжаление тя направи това с

Вас... Ние от своя страна блокирахме района. Пропускахме в къщата само посочените от Вас хора, т. е. вие, които присъствате тук и двамата отсъстващи. Оказа се, че неочаквано се появи още един. Е, добре дошъл! Пуснахме и него след кратка пукотевица. Ще го хванем, няма къде да иде... Зная, че е безкрайно неприятно и няма да викам никого от вас на разпит. Самата ни служба, не ме разубеждавайте, събужда у вас отвращение. Вие сте хора на изкуството, ние сме черноработници, които можем само да ви се възхищаваме... За какво ви разказвам толкова подробно всичко това? Госпожица Виктория се е заблудила. Господин Захариев също. Дело за убийство няма да има. Не можем да подведем под гражданска отговорност един човек в момент на самозащита.

КОНСТАНТИН: От бутафорен пистолет.

Симеон Пеев го поглежда внимателно.

ПЕЕВ: Господин композитор, няма да взема под внимание показанията Ви... Утре, най-късно вдругиден, господин Панайотов, във Вашия вестник ще излезе съобщение за обезвреждането на особено опасната терористка Аделина Тошева. Не можем да скрием тази смърт. Така или иначе, целият град ще научи. Открито погребение няма да има. Във вестника ще се изкаже обществена благодарност на тук присъстващите поименно за съдействието, което са оказали на нашите органи... Мисля, че това ни устройва взаимно. Имате ли възражения?

КОНСТАНТИН: Не сме достойни за такава висока чест, господин Пеев. Лично аз се отказвам от нея.

Пеев го разглежда с интерес.

ПЕЕВ: Отказвате се?... И защо?

КОНСТАНТИН: Как да Ви обясня? Няма да ме разберете. Ние с Вас сме в различни гами. Не можем да запеем заедно – ще се получи фалш.

ПЕЕВ: Аха... Да, да. Прав сте. Вас ще Ви отпишем.

ТОНИЧКА: Мене също.

ПЕЕВ: И Вас ли? Защо?

ТОНИЧКА: Аз често пея фалшиво, нали Константин?

КОНСТАНТИН: Но сега пееш вярно, Тоничка.

ТОНИЧКА: Защото сега съм в своята гама.

ПЕЕВ: Значи новият дует се оформя.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Имате ли нещо против едно малко симпатично трио?

ПЕЕВ (*с чувство за хумор*): Господин Панайотов, нима и Вие пропяхте? Толкова спокойно магаре! И изведнъж му се приискало да зареве!

ОХЛЮ БОХЛЮ: И да хвърля къч, господин Пеев...

ПЕЕВ: Докато вирне петалите... Шегувам се. Поставяте ме в неизгодно положение, но не Ви се сърдя. Направих си малък експеримент, нищо повече. Разбирам, че не желаете незаслужена слава. Вероятно и Вие, госпожице Емануела?

ЕМАНУЕЛА: В чантичката на госпожица Райна има едно мое стихотворение.

ПЕЕВ (*протяга ръка*): Госпожице Райна?

РАЙНА: Но защо... Аз нямам нищо общо. (*Подава листчето.*)

ЕМАНУЕЛА: Точно затова.

ПЕЕВ: (*след като го е прочел на ум*) Да... Добре... „Тогава кой ще излекува измисления ми живот, когато тъжно съществува измъчения мой народ...” Талантливо... Метафори. Вътрешни рими. Дълбок социален подтекст... За съжаление цензурата няма да пусне именно тези редове, най-хубавите. Лично аз нямам нищо против, но аз не съм цензурата. Разрешавате ли? (*Прибира листчето в папката.*)

ЕМАНУЕЛА: Останалата част е у мен. Искате ли да я чуете?

ПЕЕВ: С удоволствие.

ЕМАНУЕЛА (*в упор*):

Аз знам, народът ме презира.

Аз съм излишна в този век

със скапаната своя лира,

с гласа й тъй, фалшив и лек,

защото в крехкото пространство

между живота и смъртта

безумно храбри хора странстват

невидими като кръвта.

В дървото те са тънки жилки

и хлорофил тече по тях.

Пречупват кръст над тях бесилки

от изумление и страх.

Как искам да им подражавам,

как искам да се влея аз

в рискованата им държава,

в непобедимата им власт.

Но аз съм болна, смешна, луда

със първобитния си вик

и като нощна пеперуда

ей тъй ще изгоря за миг,

аз – слабата и аз – самата,

аз – най-виновната жена,

аз – сателит на светлината,

но не самата светлина...

(*Отваря чантичката си.*) Ето го и написано собственооръчно. Можете да го сложите в досието ми.

Пеев поема листа и акуратно го поставя в папката. Личи си, че едва се владее и за това спокойствието му е наиграно?

ПЕЕВ: Е! Сателити на светлината, но не самата светлина! Цветът на града! Най-добрите представители на всички изкуства!... Чух вашата дума. Очаквайте моята. В най-скоро време... *(Не се сдържа и изкрещява.)* В най-скоро време.

Овладява се.

Доктор Стаматов, съжалявам, не мога да остана на именния Ви ден... Служба. Както виждате, работим и нощем. Утре очаквам писмения Ви доклад в най-големи подробности.

Пеев излиза. Напрегнато мълчание.

СТАМАТОВ: Е, хайде да поседнем... *(Налива чашиите.)* Райна, донеси вино от кухнята. *(Райна не мърда.)* Неприятно, много неприятно... Целият треперя. *(Гълта таблетка.)* Аз убих човек... Аз... който лекувам хората. Презирате ме, нали? Не го пожелавам на никого. Шестгодишен кошмар... Хванеш ли се, няма откачване. Слава Богу, всичко свърши... Край!... Кичке... Кичке... слез долу и избърши тази кръв. Моля те!... Не чува. Заспала е. Нека спи. *(Носи леген с вода от кухнята и парцал, търка стъпалата, пода.)* Повдига ми се. *(Изстиска кървавия парцал.)* Трябва сам да измия петната, нали... Така ми се пада. Убиец... Никога не съм предполагал, че аз... аз, който... мога да го извърша. Тя сама си го търсеше, вие чухте, видяхте с очите си... Тя нарочно го направи... Разбра, че няма друг изход и избра мене за жертва... Аз даже не се прицелих. Къде я улучих, видяхте ли? Сигурно в гърлото. Прекъснах ѝ трахеята. Моментална смърт. Иначе щяха да я мъчат. Запалени клечки под ноктите. Шишове в матката... Вие не знаете какъв ужас е там... Охлю, братко, ти поне защо мълчиш?

ОХЛЮ БОХЛЮ: Искам да те убия. Ах, как искам да те убия. Но не мога да го направя. Не умея. Цял живот писалка съм държал.

СТАМАТОВ: Той на това се надява. Да ме убиете. Затова ме остави с вас. А после да ви арестува всичките. Знам му аз методите. Финяга. Лично не си цапа ръцете. За всеки случай... Охлю, братко, Константине и вие двете... Няма да ви предам. Той чака писмен доклад. Ще го напиша. Нищо компрометиращо. Нищо, което да използва срещу вас... Защо Захари направи това... Онази лудата го подведе. Ще му помогна, обещавам. Доколкото мога, ще му помогна. Аз все още мога... Аз за никого от вас нищо досега. Мислите, че ако исках, не можех? Досиетата ви са чисти. Абсолютно чисти

ЕМАНУЕЛА: Щом досието ми е чисто, значи съвестта ми е била нечиста. Предпочитам нечисто досие, но чиста съвест. Охльо... Не се учудвай, не съм сбъркала. Не Охльо – Орльо си ми ти! Да вървим да се оженим тази вечер. Желая ви семейно щастие, госпожице Райна. Сигурно е вълнуващо да Ви обезчести убиец? Това може би възбужда повече.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Ние поне няма да пролеем кръв, нали скъпа? Надявам се, че не си девствена.

ЕМАНУЕЛА: Бъди спокоен, Орльо, отдавна съм се погрижила за любовното си досие. То е на твоє разположение.

ОХЛЮ БОХЛЮ: Ако са повече от десет, ще те застрелям, без да ми мигне окото. Ей като този тук, прави му сметката! И ще ви изцедя кръвчицата в легена.

СТАМАТОВ: *(крещи след тях)* Вие какво си въобразявате! Че ще ви моля за прошка? Вие ще ме молите! Вие! Всички ви ще изселя от тука. Място няма да си намерите.

ТОНИЧКА: Моята фамилия е свикнала. Ние сме без родина. И в Гърция сме били, и в Турция, и в Сърбия... И пак си я знаем родината... Имаме си я... Обичаме си я... А Вие нямате родина. Нямате родина Вие. Никаква родина нямате! *(Разплаква се.)*

КОНСТАНТИН: Гледаш го човека до тебе. Всичко си му е на мястото. Очи, уши, крака. Като тебе се бърсне. Като тебе се усмихва. Всеки ден се срещате. Знаеш му проблемите и той знае твоите. Приятел! Доверяваш му се и той на тебе. На гости си ходите. Кафето си заедно пиете. Даже на сватбата ще му кумуваш... И изведнъж се оказва... като в „Червената шапчица” – преоблечен Вълк! „Защо ти са такива обещени очите?” „За да те наблюдавам по-добре.” „Защо са ти такива големи ушите?” „За да те подслушвам по-добре.” „Защо са ти такива дълги краката?” „За да изтърча по-бързо в полицията и да те предам.”

Прегръща разплаканата Тоничка. Двамата излизат.
Райна и Докторът остават сами.

СТАМАТОВ: Ти видя всичко... Ти ме разбираш, нали? Само ти. Единствено ти.. Те всички са еднакви, всички си приличат. Ти си от друго тесто... Единствена моя, какво ти се струпа на главата тази вечер! И в това състояние! Така исках да ти спестя всичко това. Защо дойде, защо настояваше? О, ако можех да се върна два часа назад, нямаше да го допусна... Ще се махнем от този малък, проклет град... Всичко ще оставя тук, всичко... И ще заминем за Швейцария. Ще започнем отначало. Ще живеем бедно, но спокойно. Нищо не искам от баща ти. Няма да зависим от никого... Знаеш ли, често съм си представял това: малка къща край Женевското езеро... двор с окосена трева и две деца в тревата... обезателно момичета. Хубави като тебе! Защо плачеш? Не плачи!

РАЙНА: Не плача. Очите ми са сухи. И сърцето ми изсъхна. Цялата изсъхнах. Нищо не тече вътре в мене. Аз ли съм това? Тези ръце мои ли

са? Тези гърди? Тези вежди? Как си ме целувал? Как си ме докосвал? Искам да отхапя устните си и да ги изплюя... И зърната си искам да изрежа и да ги хвърля на котките.

СТАМАТОВ: Ти пак имаш температура. Не си добре, полегни си!

РАЙНА: Не ме докосвай!... Все още имам нещо недокоснато от тебе. Иначе как бих живяла оттук нататък... Как бих живяла...

Райна изтичва навън. Докторът стои вцепенен. Взема нова таблетка, налива чаша вода и в момента, в който понечва да я изпие, среща погледа на Попов Иван, който с пушка в ръка стои горе на стълбата.

ПОПОВ ИВАН: (*шепнешком, едва си поема дъх*) Докторе, аз тебе ке та утрепа... Ке та утрепа и окото ми нема да мигне. Само за кака ма е жал. Не за мене. Яз веке съм си сложил главата в торбата. Ке та утрепа и бележка ке оставя. Тая гад, дохтора, лично яз й теглих куршума. Яз, Попов Иван от Горно Ябълчево и никой друг нема пръст в тая работа. Яз му изпълних присъдата, оти синките, дека е зачернил, му я подписаха...

СТАМАТОВ: Чакайте... Недейте... Аз сам... Имам таблетки. Става моментално.

ПОПОВ ИВАН: Нема сам...О ти не си го заслужил. Яз ке та умъртвя. Тая хубава жена, дето я затри, тя ке та умъртви. И другите та умъртвяват. Синките та умъртвяваме. Синките държат тая пушка!

СТАМАТОВ: Завържи ми очите. Имам това право... Очите ми завърши да не гледам.

ПОПОВ ИВАН: Не сме зверове ний, човеци сме... Обърни се.

Попов Иван взема кърпа от масата. Понечва да завърже очите на доктора. Стаматов се обръща внезапно, хвърля се отгоре му и се нанизва на пушката. Пушката изгърмява. Докторът пада върху легена с кървавата вода. Легенът издрънчава и се преобръща.

ПОПОВ ИВАН (*бледен, безпомощен като дете*): Како... Како, ма... Къде си, ма како... (*Тръгва по стълбата.*)

Изтрещяват изстрели. Попов Иван се свлича надолу... Кичка притичва жалка, безпаметна. Поема главата на Иван в скута си. Гали го по косата. Целува му очите. И говори. На него. На себе си. На целия свят.

КИЧКА: Спи си, Иванчо, почини си. Яз тука за тебе прислугвам да събера малко пари та да вдигнем сватбата, ама Сийка баща й я даде на едно момче от Крушево, двеста овце имали и сто свини имали, да ги пасе, да ги напасе дано, пък то горкото като научи, бега от казармата и право тука, како, вика, ке го утрепя баща й, Сийка не е виновна, вика, баща й ке го утрепя. Къде ке го утрепе, то кокошка не може закла, човек ке утрепе. Ке го утрепя, вика, заради тебе, дето живота си почерни за мене, бел ден не виде да ма изучиш, мъж не виде, радост не виде в тоя живот все заради мене, и в тоя пусти град дойде пак заради мене, сватба да вдигнем, ке го

утрепя, вика, и окото ми нема да мигне. Къде ке го утрепе, то кокошка не може закла, човек ке утрепе...

В стаята влизат хора като призраци, изнасят трупа на доктора, връщат се, сноват, измъкват изпод ръцете и трупа на Попов Иван, Кичка не забелязва, говори, нарежда, припява...

Поплака, поплака, па се прибра в казармата. И сега пак пристигна. Тормоз! Тормоз! Яз войник ли съм, вика, како, кажи ми войник ли съм, да държа пушка ли отидох или офицерски нужник да чистя, Иванчо нужника да ми думат, всички по главата да ма бият. И една вечер, вика, како, като ни дигнаха под тревога и в планината, вика, како, шумкари да заграждаме. Трима заградихме, вика, една месечина хубава грееше, едни звезди на небето и до утрината стрелба, пък накрая им секна стрелбата и се приближихме, вика, како, пък те лежат двама като мене на моите двацет години и една мома, хубава, бела, право в сърцето простреляна. Сама се простреляла, како, а очите ѝ, вика, отворени и право в мене гледат. Гаче Сийка видях, како, вика, гаче нея, вика, прострелях. И им отрязаха главите после, како, лично фелдфебела Клисурски ги кълцаше с ножа, като ягнета ги колеше и ги набучиха на колове от дъбе, вика, да ги разнасят по селата. За какво ми е този живот, како, за какво на този свят съм се пръкнал, вика, като либето си не мога да налибя, друмищата си не мога да изтъпкам, думата си не мога да издумам. Яз сега отивам, како, вика, сите ке видят кой е Попов Иван, вика, на Димитър Поповия момчето. И Сийка ке чуе, вика, за мене, ма яз ке си найда една мома, на тебе първом ке я представя за удобрение, вика, пък после сватба ке дигнем с голема трапеза, вика, и ти, како, ке си най-личната, оти само ти, како, си ми останала на тоя пусти свет и едното име, како, дето го имам, оти името, вика, како, еднаж ти се дава, лесно го земаш, како, мъчно го опазваш...